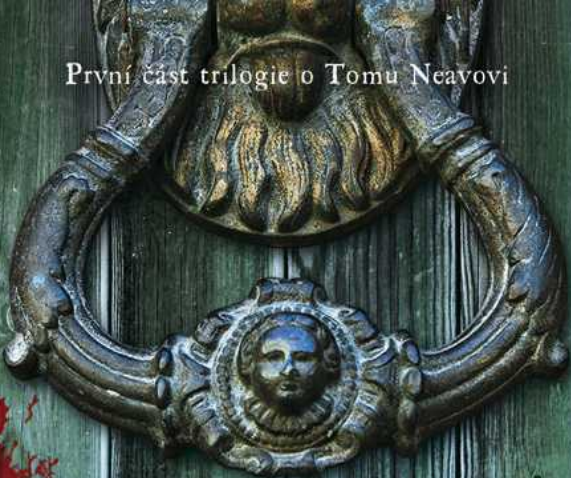


První část trilogie o Tomu Neavovi



Smě morr

PETER RANSLEY

Nikdy ho nenapadlo pochybovat o tom, kdo je. Dokud se ho kdosi nepokusil zabít.

**Dítě
moru**



Dítě moru

PETER RANSLEY



Přeložila Gisela Kubrichtová



Vydalo nakladatelství BB /art s.r.o. v roce 2014

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 2011 Peter Ransley

All rights reserved.

Z anglického originálu *Plague Child*

(First published by HarperPress, London, 2011)

přeložila © 2013 Gisela Kubrichtová

Redakce textu: Robert Kubánek

Jazyková korektura: Mirka Jarotková

Grafická úprava obálky © 2013 Bohumil Fencel

První elektronické vydání v českém jazyce

ISBN 978-80-7461-919-9

*Cynthii, Nicholasovi a Imogen,
Rebecce a Lochlinnovi*

Prolog

Jednoho zamračeného zářijového večera v roce 1625 vezl Matthew Neave ke břehu řeky Cherwell káru naloženou mrtvými těly, která posbíral. Sedm nebožtíků: za to mu moc peněz nedají.

Zatímco koně pili, dojedl poslední kus chleba a sýr. Chléb byl tvrdý a okoralý, tak si ho trochu navlhčil pivem z polní láhve a čekal, až se začne stmívat. K morové jámě nikdy nejezdil před setměním.

Začátkem léta, když v Oxfordu vypukl mor, čekali na káru do noci příbuzní zemřelých. Nad hrůzou z nemoci zvítězil strach z pekla, v němž by jejich milovaní (a později i oni sami) trpěli, kdyby se jim nedostalo křesťanského pohřbu do posvěcené půdy. Jednou se strhla bitka, v níž Matthewa pobodali a málem hodili do jámy, než kdosi přivolal hlídku.

Ale jak lidé postupně umírali nebo prchali, a ty, kteří zbyli, kruté horké léto ochromilo natolik, že propadli tupé netečnosti, nepokoje se vytratily. Když však Matthew zaslechl dusot tryskem běžícího koně, odtrhl čutoru od úst. Upřeně se zahleděl přes Christchurch Meadow a ani si nevšiml, že mu přitom pivo kape na zašpiněný barchetový kabát.

Jezdce zpočátku na pozadí lesa nedokázal rozeznat, ale kůň byl panský – černý valach. Vraník vyběhl na louku. Jezdec měl černý oděv. Přestože nebyl právě horký den, obličej mu zakrývala maska. Mohl v ní mít svazek bylinek proti moru, ale Matthew nemínil riskovat.

Zvedl nůž, kterým si ukrojil sýr, a vlezl si do vozu – pach rozkládajících se těl mu poskytne lepší ochranu než jakákoli zbraň.

Muž koni přitáhl otěže a zčistajasna zastavil přímo před ním.

„Matthew Neave?“

„Kdo ho shání?“

Muž si sejmul masku, ale bylinky si držel u obličeje. Matthew odložil

nůž a sundal si klobouk. Vyschlo mu v hrdle. Tohle nebyl žádný vznešený pán. Kůň měl lepší původ než ten, kdo na něm seděl, ale pro Matthewa byl pan Ralph v tu chvíli daleko důležitější než kterýkoli gentleman.

Pan Ralph dělal správce na sídle lorda Stonehouse. Jako syn svobodného vlastníka půdy postupně získal nevelký vlastní nemovitý majetek. Klopotné úsilí o jeho vybudování se mu vepsalo do tváře. Nejhlubší vráskou byla klikatá jizva, která se mu táhla přes levou tvář až na šíji.

„V Horsebornu je mrtvý děcko. Na Bennetově farmě.“

Několik mil odtud přes Shotover Hill, na hranici panství lorda Stonehouse.

„Oběť moru, pane?“

„Ano.“

Matthew věděl, že tu něco nehraje, že to bude nějaká potíž. Sám se chorobou nakazil v šesti letech. Bolestivé černé boláky v podpaží mu však popraskaly – a přežil. Zbytek rodiny naházeli na káru a jeho nechali samotného v zamčeném domě.

Morový řád, který byl nepochybně odrazem přesvědčení mnoha lidí, že nemoc je Boží trest, předepisoval, že oběti mají být čtyřicet dní a nocí drženy v karanténě. Matthew zůstal déle než měsíc zamčený o samotě. Při životě ho udržovala jen ovesná kaše a slabé pivo, které mu oknem podávala sousedka, která jediná se k němu odvážila přiblížit.

Hrstka těch, kdo nákazu přežili, už znovu mor nechýtila, a tak to, co Matthewa zprvu málem zabilo, mu nyní skýtalo chleba, a v morovém roce, jako byl tento, i maso. Někteří lidé si mysleli, že Matthew je čaroděj, protože prý dokáže předpovědět, kdo na nemoc umře a kdo bude žít. Možná že si teď správce neudržíval odstup jen kvůli mrtvým tělům, ale i proto, že slyšel tyhle povídky.

Matthew se podrbal na hlavě. Znal každý případ moru v okruhu dvaceti mil. Někdo mohl utéct z karantény, to mu však nepřipadalo pravděpodobné. A ještě méně pravděpodobné bylo, že by se nemoc dále šířila. Štiplavý chlad ve vzduchu a klesající počet zemřelých mu napovídaly, že epidemie je v podstatě u konce.

Matthew pomalu zavrtěl hlavou. „Horseborne, pane? Není možná.“

Stejně pečlivě jako pan Ralph vybudoval své panství, pronášel teď

každé slovo jasným hlasem, na hony vzdáleným Matthewovu pomalému huhňání. Napodoboval chladně posměšný tón svých nadřízených.

„Obávám se, že je. Nákaza se pořád šíří.“

Okraje mraků zčernaly, zvedal se čerstvý vítr. Rorýsi se střemhlav vrhali dolů, klouzali nad vodou a chytali mouchy, jako by si uvědomovali, že večer bude krátký. Brzy v hejnech zase zmizí k obloze. Tak jako rorýsi věděli, kdy už nebudou létat mouchy, Matthew věděl, že v Horsebornu není mor.

„Zajedu pro něj nazejtří.“

Pan Ralph se navzdory strachu z mrtvých těl i z kletby, již by na něj Matthew mohl uvrhnout, přiblížil s koněm ke káře. Jeho hlas se teď vrátil k obvyklému venkovskému huhňání.

„Zajedeš pro něj dneska.“

„Nejsou na to papíry,“ opáčil umíněně Matthew.

V jámě zdaleka nekončily jen oběti moru. O chudáky se nikdo přes-příliš nestaral, ale od té doby, co někdo zabil a shodil do jámy statkáře, než se odpečetil zamořený dům, mávala hlídka Matthewovi před nosem papíry a hučela do něj, jak jsou důležité. A Susanna, žena, která s ním žila, mu zase vštěpovala, jaká špatnost je odepřít křesťanský pohřeb komukoli, jehož Bůh nepoznamenal dotykem moru.

Pan Ralph vytáhl z tobolky u sedla příkaz. Neobtěžoval se ukázat mu ho zblízka, protože neočekával, že by si ho Matthew dokázal přečíst. Papír stačil. Později si Matthew nemohl vzpomenout, jestli na něm byl podpis, do paměti se mu však vryly sokolí spáry svírající štít – pečeť lorda Stonehouse, jehož slovo znamenalo zákon.

Vítr nad Matthewem ohýbal stromy, a to, co zbylo ze slunce, zakryly temné mraky. Bude mu trvat dobrou hodinu, než se dostane přes Shotover Hill. Vydá se tím směrem a pak to otočí zpátky k Oxfordu. Zítra se vymluví na rozbité kolo nebo na zchromlou herku. Přešel ke koním.

„Tak radši abych jel,“ zahuhlal.

„Uděláš to – žádný výmluvy!“

Matthew se na něj upřeně zadíval. O správci se říkalo, že se ničeho nebojí, ale teď mu něco nahnalo strach. Vyštěkl slova tak prudce, že mu

svazek bylin, který si přidržoval před ústy, vypadl z ruky, přesto však přijel s koněm blíž.

„Tumáš –“

Ve vzduchu se zablýsklo stříbro. Matthew chytil minci stejně hbitě, jako rorýsi lapají mouchy. Hned změnil chování.

„Děkuju vám, pane.“

„U jámy ti dám další. Nikomu ani muk – rozumíš?“

Matthew rozuměl tomu, že dvě půlkoruny jsou jedna koruna. A že pan Ralph na něj bude čekat u jámy, aby se ujistil, že svou práci dokončí.

Krátce poté, co Matthew odjel z louky, začalo pršet. Déšť ho šlehal prudkými údery. Nadával a pobízel koně bičem – usilovně se snažil vyškrábat se s klouzající károu nahoru na Shotover. Na kopci si chtěl trochu zlepšit náladu, a tak vytáhl stříbrnou minci. Zbrusu novou půlkorunu vyraženou toho roku u příležitosti korunovace Karla I.

Pomohla Matthewovi zapomenout, že je na kost promočený. Půlkoruna! Víc, než kolik si nádeník vydělá za měsíc. A další dostane u jámy!

Byl mincí tak zaujatý, že jen mlhavě vnímal blížící se kočár. Kočí na kopci bičoval koně, aby nabrali rychlost. Kára poskakovala dolů ze svahu a řítila se prostředkem cesty. Matthew škulbl opratěmi a zatáhl za brzdu, až jiskry létaly, ale bezvýsledně.

Koně blížícího se kočáru se začali vzpínat. Matthew zahlédl rozezlený obličej kočího a ucítil na tváři šlehnutí biče. Pustil opratě, dřevěná kola zaskřípěla o kámen, kára se zakymácela a zvrhla se do příkopu.

Řval za kočárem nadávky a kletby, a potom zoufale hledal minci, která mu vylétla z ruky. Odstrčil stranou jednu vypadlou mrtvolu, ale vzápětí to vzdal a bezmocně svěsil hlavu. Pak si vzpomněl na tu druhou stříbrnou minci, co na něj čeká u jámy. Hodil tělo zpátky na vůz k ostatním a zakryl je tlustými balíky sena, jimiž maskoval svůj náklad.

Levé kolo bylo ohnuté a dřelo o bok. Těsně před Horsebornem našel odbočku k Bennetově farmě. To jméno mu bylo povědomé, ale nevěděl odkud.

Cestu pokrývala hustá a lepkavá kaše z bláta, listí a hnoje, rozrytá kopyty dobytka a koní. Přes tyto stopy se táhly čerstvé, kočárem vyjeté koleje.

Byla už skoro tma a skrze stromy vytrvale crčel slábnoucí dešť. Vůz se kodrcal nízkým mlázím, před otevřenou branou do dvora strhla Matt-hewovi klobouk nějaká větev.

Zastavil přede dveřmi solidně vyhlížejícího stavení z proutí a hlíny. Žádný červený kříž na nich nebyl. A ještě něco se mu nezdálo.

Chyběl tam pes. Kdo kdy slyšel o statku bez psů? Potom si vzpomněl. Bennet byl farmář, kterého kdosi zabil, když se opilý vracel z trhu. Usedlost koupil pan Ralph, připojil ji ke svým nedalekým polnostem a dosud ji nikomu nepronajal.

Celý nespůj dojel až ke dveřím a prudce zastavil. Z křoví na něj zajiskřily čísi oči. Už se chtěl dát na útěk, když si uvědomil, že nemrkají. Byly to oči z drahokamů, zasazených v hlavě sokola, zdobícího střed skvostného náhrdelníku, jehož zlatý řetěz byl zamotaný v keři. Věděl, odkud pochází. Dostane za něj odměnu – a značnou. Ztratil stříbro, ale našel zlato. Nacpal si náhrdelník do kapsy a zaklepal na dveře.

Očekával vdovu Martinovou nebo nějakou jinou lehce podroušenou porodní bábu, ale žena, která přišla otevřít, mu způsobila další šok. Stejně jako pan Ralph nepatřila tak docela do panské rodiny. Kate Beaumannová pracovala jako panská hospodyně, a střízlivé černé šaty svědčily o její bohaboynosti. Když ho uviděla stát na prahu, byla stejně ohromená jako on. Znali se, protože je s podivem, kolik lidí z nejrozumnějších společenských vrstev vyhledává služby zaříkavače. Měla upřímnou, laskavou tvář, která Matthewovi připomněla hodnou sousedku, jež ho v době moru udržovala při životě. Bylo jí něco mezi dvaceti a třiceti, ale vlasy už měla prokvetlé šedými pramínky a oči zarudlé od pláče. Šaty i dřeváky umazané od bláta.

Dotkl se promočeného klobouku. „Brej večír, slečno Beaumannová.“

Beze slova mu pokynula, aby šel za ní, ale předtím ještě rychle zavřela dveře dovnitř domu. Stačil si však povšimnout slabého mihotání ohně, porodní stoličky a cákanců krve na rákosové rohoži, která pokrývala podlahu. Vedla ho do chléva, kde by sedlák nejspíš ustájil nemocné zvíře. Na slámě ležel uzlíček zabalený do lněné zástěry.

„Vemte ho.“

Když se nepohnul, zvedla ten předmět a vrazila mu ho do náruče.

Raneček byl studený a mokrý. Uvolněný cíp látky odkryl obličejík dítěte. Žádné příznaky moru – skvrny ani jizvy – ho nehyzdily. Matthewovi připadalo, že děcko se buď narodilo mrtvé, nebo zemřelo krátce po porodu.

„Nevypadá, že by umřelo na mor,“ namítl.

Krutost v hlase Kate Beaumannové ho zarazila stejně jako její dobrosrdečná tvář. „Pro nás byl morem on,“ šeptla.

Matthew bez dalších slov odešel ze stáje a spěšně zamířil k vozu. Než dítě odložil na vůz a zakryl balíky sena, vybalil ho ze zástěry. Byla lněná, snad vlámské plátno. Zabláčená sukně Kate Beaumannové budila dojem, že dívka pohodila nemluvně na pole, aby umřelo. Bylo to stejně obvyklé jako sama smrt.

Záhadou však zůstávalo, proč tam Kate děcko nenechala. Nebo proč ho nepohřbila. Nebo nehodila do řeky. Novorozeňata jsou si podobná jako vejce vejci. Ale mrtvolka by se mohla najít.

Naléhavost a strach pana Ralpha téměř s určitostí prozrazovaly, že se tu nesmí nic riskovat. Možná má dítě nějaký zvláštní rys nebo mateřské znaménko. Pokud je to tak, morová jáma představuje pro takový problém ideální řešení.

Hromadné hroby se kvůli dezinfekci zasypávaly vápnem, které rychle rozežíralo těla mrtvých i jejich obličej, takže za pár dní se z nich stala nerozpoznatelná hmota. K jámě se nikdo dobrovolně nepřibližoval, natož aby z ní chtěl nějaké tělo vytáhnout. Kdosi si přál zabránit tomu, aby někdo poznal, nebo aby třeba jen tvrdil, že poznal rysy dítěte, ukrytého na dně jeho káry.

Matthew pokrčil rameny. Sevřel v dlani náhrdelník, ohmatával obrys sokola zdobeného drahokamy a postupně i všechny články řetězu. Potom se jeho ruka zarazila. Co když ho obviní, že šperk ukradl? Vrátit ho by bylo zatraceně riskantní. Jeho koně vlekli káru čím dál tím pomaleji, potřebovali okovat, a kovář může zlato roztavit. Pokud vylomí kamínky, mohl by je po jednom rozprodat na trhu ve Witney nebo v Oxfordu, i tu lněnou zástěru, až ji Susanna vypere a vyžehlí.

Takto uvažoval, kolébán do polospánku pohupováním vozu. Opratě už mu pomalu vyklouzávaly z prstů, když poprvé zaslechl zajímavý nárek.

Usnul. Zdálo se mu to. Nebylo slyšet nic než vítr, zemdlené klopýtání

kopyt a skřípění povozu. Ale pak se to ozvalo znovu. Nemohlo být pochyb. Dětský pláč.

Neměl snad od samého začátku strach, že tu není něco v pořádku? Cožpak ho Susanna dnes a denně nevarovala, jak je špatné hodit do jámy někoho, kdo neumřel na mor? To děcko bylo studené a ztuhlé na kost – teď ho přišlo strašit.

Pláč však zesílil a změnil se v žalostné kvílení. Matthew se v hrůze pokřičoval a pobídl koně ve snaze uniknout duchovi, jenž ho, jak byl přesvědčen, bude pronásledovat až k branám pekelným. Právě peklu jako malý chlapec nějak unikl, ale věděl, že vždycky bylo jeho osudem; jáma, nikoli ohnivá, ale plná svíjejících se, pomalu rozežíraných těl, spalených a znovu stvořených jen proto, aby byla opět rozežrána a spálena, navždycky strávena vápnem.

ČÁST PRVNÍ

U Půlměsíce

listopad 1641–září 1642

To byl příběh, který jsem nakonec vytáhl z Matthewa Neava – muže, jehož jsem dlouho považoval za svého otce. Měl různé verze, jednu barvitější než druhou, a samozřejmě v něm zaznělo i vše, co se přihodilo dál, to však vyjevím až v pravý čas.

Žili jsme ve čtvrti Poplar, o níž někteří lidé tvrdili, že to je končina neznabohů a barbarů, protože se nachází za zdmi velké londýnské City a její obyvatelé nepatřili ke svobodným občanům. Nerozuměl jsem tomu, protože na poplarském Zápraží, jak se našemu domovu posměšně říkalo, jsme měli svobody mnohem víc. Platilo tu jen málo zákonů, a strážníka jsem tu nikdy neviděl. Miloval jsem to tam. Území bylo pojmenované po vysokých, elegantních topolech, které lemovaly Hlavní ulici a mokřinu, a dosud náleželo k zemědělské oblasti, kde se choval dobytek, jenž na krátké honácké cestě na jatka do Smithfieldu příliš na váze neztratil. Dobytkáře však čím dál více vytlačovaly četné shluky hliněných domků, které tu rostly jako houby po dešti.

Tyhle domky se vůbec nepodobaly vysokým budovám v City, před nimiž jsem zůstal stát ohromen hrůzou, když jsem je poprvé uviděl. Chatrné, trámy vyztužené chaloupky s úzkým průčelím a lomenými štíty se staly domovem prvních hugenotských uprchlíků z Francie, kteří mě naučili říkat klobouku „šapó“ a francouzsky nadávat na papeže. Domečky však byly uplácány především pro dělníky z loděnic, mezi něž patřil i Matthew.

Návštěvníci ze City nazývali loďáře bandou vykuků, protože prý stavěli lodě na vlastní pěst nezávisle na loďařské společnosti a na zákonech vydaných městem. Pro mne však byli mocnými kouzelníky, kteří nosili v hlavě nádherná plavidla. V loděnici v Blackwellu jsem pozoroval, jak se z těchto vizí stávaly trupy lodí, pak kostry s rostoucími příďemi a stožáry.

Běhal jsem přitom pro dřevy s dehtem nebo jsem podával Matthewovi teslici, když stál dole v jámě.

V době, kdy Isle of Dogs zapadal sněhem a led na Temži den ode dne sílil, tady bylo vždycky teplo. Oblečený jen v krátkých kalhotách a bos jsem plnil koše dřevem a uhlím a nosil je k ohňům, nad nimiž se tavil dehet, tvarovalo železo a kde se tvořila pára, která dokázala ohýbat dřevo podle loďařských výkresů. Tehdy mi to připadalo jako zázrak.

Pokud nějaká loď musela být vbrzku dokončena, ohně hořely dlouho do noci. Není divu, že bohatým lidem ze City, kteří si lodě objednávali, loděnice připomínala peklo na zemi. Také to tam tak páchlo. Kdykoli vanul východní vítr, kouř z jam na vápno se mísil s dýmem z uhlí v dusivý, odporný čmoud.

Žili jsme v chatrčích a mnozí se tu cítili bídne, ale já jsem byl šťastný. Na rozdíl od svých kamarádů jsem nikdy nedostával bití. Matthew sice někdy bil Susannu, hlavně když dostal výplatu a zašel předtím k Černému klukovi nebo k Zelenému draku; ale na mě nikdy ruku nevztáhl. Řval na mě a spílal mi, a často už sahal po pásku nebo zvedl nějaký klacek, ale v posledním okamžiku se vždycky zarazil, nervózně se na mě podíval a se zamumláním odešel.

Jednou jsem se ho zeptal, proč mě nikdy nebije.

Rozesmál se, jako by nikdy neměl přestat. „Tak ty chceš dostat nařezáno?“

„Kdepak, táto, to ne, ale všichni ostatní bití dostávají.“

Praštil mě do hlavy, až mi srazil klobouk, ale jeho úder nebyl silnější, než když mě někdy plácla Susanna.

„Tak,“ vydechl, „už jseš spokojeněj?“

„Ne,“ odpověděl jsem, „to nebylo žádný bití.“

Přestal se smát. „Ty jseš mi ale divný kvítko,“ poznamenal.

Nemyslel jsem si, že jsem divné kvítko, ale děly se mi divné věci. Většina dětí, co jsem znal, měla jen nejasnou představu o tom, kdy se narodily nebo jak jsou staré. Bylo jich doma moc. Ale já jsem věděl, že jsem se narodil v roce, kdy korunovali krále Karla, někdy ke konci září. Říkám někdy ke konci, protože pokud jde o den, zdálo se mi, že to bylo pokaždé jindy. Vždycky jsem slýchal, že jsem přišel na svět v době, kdy

se ochladilo, nad mokřinou se držela mlha a ve větru chřestily uschlé tobolečky bahenních rostlin. Probudil jsem se s rozbřeskem, víčka slepená ospalky, vzal jsem si od Susanny kousek chleba a sýra, a ona pak řekla: „Byly tu bludičky, Tome.“

Prudce jsem rozevřel víčka, upustil svůj krajíček a vyřítil se ke dveřím. Na prahu ležel dort s polevou, na které bylo tlustými písmeny ze žlutého marcipánu napsáno TOM. Byl to ten nejlepší dort – vlastně jediný dort –, jaký jsme kdy jedli. Uvnitř jasně žlutý a plný ovoce. My jsme troubu neměli a pekař na Hlavní ulici prodával jenom chléb a koláče. Prohledával jsem mokřinu, ale píčku bludiček jsem nikdy nenašel. Matthew mě varoval, abych se je nesnažil chytit ani zahlédnout, nebo mě upečou taky, a potom bude TOM nejen na dortu, ale i v dortu.

Ale já jsem si umnul, že je přistihnu, a jednou v září, když všude ležela mlha a počasí bylo pro bludičky jako stvořené, jsem poprosil Susannu, aby mě vzbudila. Mohlo mi být tak pět nebo šest let. Celý týden jsem časné vstával a rozechvělý zimou civěl nevyspalýma očima dírami v pergameni, který zakrýval naše okno.

Pátého rána jsem přitom na chvíli usnul a pak se s trhnutím probal. Vyklonil jsem se z okna. Dort tam ležel – propásl jsem je! Ulice byla prázdná, až na jednu ženu v šedém plášti s kápí a špičatým kloboukem, jaký nosí čarodějnice. Určitě mě zaslechla, protože se zastavila a chtěla se otočit. Na poslední chvíli jsem se přikrčil a úplně jsem se rozklepal, protože jsem si myslel, že to je bludička v přestrojení a že ze mě bude chtít udělat dort. Než jsem si stačil říct, že to je hloupost (já jsem pořád se sebou vedl takovéhle rozhovory, jak to osamělé děti dělávají), a znovu se podíval, zmizela v mlze.

Jednou o Velikonocích jsem ten dort uviděl po bohoslužbě v předsíni kostela. Vypadal úplně stejně, leskl se na něm marcipán, ale v nápisu udělali chybu. Místo mého jména na něm stálo GLORIA. Vzal jsem do ruky nůž, který ležel vedle. Už se nepamatuji, jestli jsem chtěl do dortu vyřýt své jméno, nebo si kousek ukrojit, ale nůž mi z ruky vykroutil pan farář Ingram a chtěl mi dát výprask. Susanna zaslechla rozruch a odhodlaně se mne zastala.

„To je Tom.“

„Á, Tom. Aha. Už si vzpomínám.“

Na co si vzpomínal, jsem se neměl dozvědět ještě hodně dlouho, ale opět se na mě někdo zvědavě podíval. Celý uslzený jsem se mu snažil vysvětlit, že to je *můj* dort, a ne žádné Glorie. Divil se, že umím číst. To se přihodilo takhle:

Susanniným velikým pokladem – v podstatě jedinou věcí, kterou měla – byla její bible. Neuměla číst, ale znala z bohoslužeb nazpaměť celé pasáže a věděla, kde je najít.

„Blahoslaveni chudí a tiší,“ přejížděla prstem po řádcích v knize, „neboť oni Boha viděti budou.“

Já jsem na ten odstavec užasle zíral, protože jsem věděl, že my musíme být blahoslavení, jelikož jsem dobře chápal, jak nuzná je naše světnička, do níž dírami v pergamentu fičel vítr, přestože Boha jsem tedy neviděl.

Pomyslel jsem si, že kdybych těm slovům rozuměl, třeba bych Ho spatřil. Jednoho dne jsem ukázal na nějakou pasáž a řekl jsem Susanně: „Já jsem... dobrý... pa-pa –“

„Pastýř!“ zvolala.

Byla ze všech těch podobností tak zmatená, že to považovala za zážrak. Zničehonic se mi dostalo daru čtení. Úplně se roztrásla a v očích se jí zaleskly slzy radosti. Vytáhla mě na ulici, aby mne předvedla sousedům.

Jedna paní pochybovačně otevřela knihu u pasáže, kterou Susanna nikdy necitovala. Když jsem na stránku jen mlčky civěl, Susanna si nejdřív myslela, že jsem si postavil hlavu, a pak že od ní nebylo správné předvádět mě jako cvičeného medvěda a že si Pánbůh vzal za trest svůj dar zpět.

Byla z toho zjištění i z pošklebků a posměchu sousedů zničená. Nalistoval jsem tedy odstavce, které mi odříkávala tak často, že jsem je znal z paměti, a předstíral jsem, že čtu. Dokonce jsem chvilkami váhal a zakoktával jsem se, aby mě Susanna, opět s radostí ve tváři, mohla opravovat.

Sousedé byli ohromeni a já, protože jsem si nechtěl pokazit reputaci, jsem si svědomitě umanul, že to předstírání proměním ve skutečnost. A toho dne, když jsem si myslel, že mi ukradli dort, mě začal učit sám pan Ingram. Vysvětlil mi, že dort je velikonoční bochánek obarvený šafránem a ochucený ovocem a že je to symbol vzkříšení a znovuzrození. Nechápal jsem, co to má společného s dortem na našem prahu, ani kdo

je ta Gloria, leda snad že by to byla jedna z bludiček. Rozesmál se a vysvětlil mi, že to není žádné jméno – bylo to první slovo zvolání Gloria in Excelsis Deo – Sláva Bohu na výsostech.

A tak jsem dostal první lekci latiny.

Jednoho dne, to mi bylo deset, si nějaký velký pán přišel prohlédnout *Resolution*, pětisetunovou vyzbrojenou obchodní loď, o kterou měl zájem. Na stožáru se třepotala jeho vlajka – sokol se zvednutým pařátem. Když jsem pokládal džber s vroucím dehtem a odcházel pro další, všiml jsem si, že se ten muž na mě upřeně dívá. Řekl něco loďařovi a ten zavolal Matthewa. Ze zvědavosti jsem na vteřinku zvedl oči od džberu, do kterého jsem nabíral dehet, a žhavá tekutina mi šplíchla na bosou nohu. Už jsem se spálil víckrát, ale takhle ošklivě ještě ne.

S řevem jsem pádil k pumpě, abych nohu ochladil, ale onen pán mě vzal k felčarovi a ten mi ránu ovázal a dal mi posilující lék, směs bylinek a medu rozpuštěnou ve víně. Chlapi pak říkali, že by si vyliili na nohu dehet sami, aby takovou medicínu dostali. Bylo to první víno, co jsem kdy pil. Ležel jsem v kanceláři lodního stavitele mezi kresbami a modely lodí a usnul jsem.

Zdálo se mi o tom pánovi proto, že ke mně byl tak laskavý? Nebo to byla pravda? To nevím, ale mlhavě si vzpomínám, jak se nade mnou skláněla tvář nějakého starého muže, který měl pod ústy spíš jemný chomáč chloupků než opravdový vous. V jednu chvíli se usmíval, ale vzápětí zvážněl, jeho tmavé oči se zamračily a vypadaly znepokojeně, potom se na mě zadívaly s pronikavou, děsivou vychytralostí, jako by mi mohly pořezat srdce i duši. Připomínaly nůž v rukou ranhojiče.

Když jsme se chystali na cestu domů, tak jsem se na něj Matthewa vypytával a řekl jsem mu, že vypadal starostlivě a zdál se mi hodný. Matthew se trpce zasmál.

„Hodnej? Jo, vážně správnej chlap. Je z těch nóbl pánů, co jsou tak hodný, že by tě nejradši poslali na šibenici.“

Nedíval se přitom na mě, ale k řece, kde právě vlivem přílivu stoupla voda a unášela pryč nějakou loď. Ve svých historkách mi často vykládal, že jednoho dne za přílivu odplujeme do vzdálené země, a já si myslel, že

to jsou jen takové povídačky, ale teď mi cosi v jeho hlase napovídalo, že by na té lodi chtěl být. Stiskl jsem mu ruku.

„Že by mě poslal na šibenici? To ne. Proč by to dělal? Copak jsem něco provedl?“

Zasmál se. „Kdepák, copak nepoznáš, když si dělám legraci?“

Stále jakoby v žertu mne přivedl k ohni na okraji loděnice, kde stálo pár lidí.

Kdosi z nich prohlásil, že Matthew je čaroděj, protože jim leštil nehty na palcích, až se v září ohně blýskaly, a četl z nich budoucnost. Často jsem žadonil, aby mi taky řekl, co mě čeká, ale vždycky odmítl. Teď přiložil na oheň, dřepł si k němu a civěl do plamenů.

Viděl jsem, jak to dělal s ostatními. „Vytáhneš mi budoucnost?“ zeptal jsem se ho a horlivě jsem si leštil nehet.

Zazubil se. „Né, Tome. Abych mohl předpovídat budoucnost tobě, potřeboval bych víc než nehet.“

V září ohně se zdálo, že má oči na stopkách. V loděnici vládl klid. Horečné bušení, řezání, křičení a přehazování stavebního dříví ustalo. Pánovi se loď líbila, tak se teď chlapi chopili plátna a pustili se do výroby plachet. Blížili se k nim nějakí dva muži. Háдали se. Matthew počkal, dokud neodešli, rozepnul si kazajku a pak i košili, kterou si v zimě nikdy nesvlékal. Pod ní měl pásek a na něm tobolku. Začal z ní něco vytahovat, ale pak to strčil zpátky.

„Nikomu o tom neříkej, nebo je po mně!“

Teď je mi jasné, že mnohé z jeho žertů měly jen zahnat strach, který ho do jisté míry nikdy neopouštěl. Tenkrát jsem nechápal nic než ničím nezmírněnou, nahou sílu toho strachu, jež byla o to děsivější, že přišla tak nečekaně od člověka, který mi vždycky připadal nanejvýš bezelstný a veselý.

Stále se rozhlížel kolem sebe a vytáhl z tobolky věc, která jako by žhnula vlastním ohněm. Byl to náhrdelník se sokolem, hledícím ze svého emailového hnízda tak rozlíceně, až jsem instinktivně couvl, protože jsem se bál, že na mě vyletí. Jeho oči jsou prý z rubínů a v jednom spáru drží perlu, která má nepravidelný tvar, jako by byla právě vyrvaná ze země. Tak to alespoň vysvětloval Matthew.

Natáhl jsem po náhrdelníku ruku, ale ucukl s ním. „To tak!“

Jak tak na šperk hleděl, zdálo se, že jeho strach ustupuje. Usmál se, dotkl se jej, skoro jako by ho hladil, a něco si pro sebe zamumlal. Poleno se rozhořelo, vyšlehl plamen a zlatý řetěz se zatřpytil. Mluvil spíš k tomu náhrdelníku než ke mně, vypadalo to, jako by se při pohledu na rudookého sokola dostával do jakéhosi transu. Říkal, že vidí nějakou paní, skutečnou dámu, s vlasy stejně zrzavými, jako mám já.

„Vezmu si ji za ženu?“

„Né, kdepák. Jí né. Ty získáš veliký jmění. A zas o něj přijdeš.“

„Korunu?“

Rozesmál se a zavrtěl hlavou. Zdálo se, že už se zase vrátil do normálního stavu. Miloval jsem jeho smích, při kterém se mu chvěly tváře i břicho – ačkoli si ze mě dělal legraci, cítil jsem v něm laskavost.

„Trošku víc než korunu, chlapče.“

Vrátil náhrdelník do toboľky a stáhl si přes ni košili a kazajku. Když sokol mizel, připadalo mi, že se zatřepotal. Připomnělo mi to ptáka na vlajce, která vlála na lodi toho starého gentlemana.

„Má ten šperk něco společného s tím starým pánem?“ zeptal jsem se.

Popadl mě za hrdlo. Na okamžik jsem si pomyslel, že mi teď vynahradí svou mírnost a místo bití mě rovnou zardousí. „Kdo ti to řekl? Tak kdo? Odpověz!“

„Nikdo!“ zasípal jsem. „Ten pták je stejnej jako ten na vlajce lodi.“

Zasmál se a pustil mě. „Vůbec né. Nic takovýho.“

Pomyslel jsem si, že lže. Otočil se, protože ve stínu se něco pohnulo, ale byl to jen toulavý pes, co tam hledal zbytky jídla.

„Kdybys někdy zahlíd chlapa – dneska si říká pán – s jizvou na tváři,“ vysvětloval Matthew, „tak mi to pověz.“ Roztáhl obličej do úsměvu, který vlastně nebyl úsměvem, a přejel si přes něj prstem po pravé tváři až na šíji. „Dělá pro toho starýho gentlemana. Až ho uvidíš, už ti ten starý pán nebude připadat tak hodnej.“ Když jsem na to nic neříkal, strčil mi najednou obličej před oči tak prudce, až jsem zděšeně nadskočil.

„Rozumíš?“

Beze slova jsem přikývl. Pochopil jsem, že mezi tím starým gentlemanem, mužem s jizvou i tím náhrdelníkem bude nějaká souvislost. A taky jsem pochopil, že Matthew je zloděj, protože jak jinak by k tomu šperku

přišel? Nevadilo mi to, protože Poplar byl plný lidí, kteří před něčím utíkali: kapsářů, běženců, dlužníků, děvek. Ale pomyslel jsem si, že Matthew utíká ještě před něčím jiným, a moc mi vadilo, že nevím, co to je.

„Já nechápu, co z toho jsou povídačky a co je pravda,“ namítl jsem.

Rozchechtal se. „Jó, kdyby tak lidi někdy mezi těmahle dvěma věcmi dokázali rozlišovat,“ smál se, „to by svět vypadal úplně jináč.“

Víc mi říct nechtěl. Když jsme šli spolu domů, byl už zase vlídnost sama: „Ty jseš zvláštní hoch, opravdu mimořádněj.“

Tu noc mě vzbudilo, jak se dole Matthew hádal se Susannou. Já jsem spával nahoře s námořníky, které brali na byt.

„Lodí?“ křičela Susanna. „Já jsem nikdy v životě na lodi nebyla! Kam bychom jeli?“

Víc jsem neslyšel, protože ji ztloukl. Druhý den mi oznámil, že jedeme lodí do Hullu. Viděl jsem stavět tolik lodí, že jsem byl nadšením bez sebe. Těšil jsem se na moře. Zasypával jsem ho otázkami, ve které části Indie Hull leží a jestli tam žijí papoušci a sloni.

Než však plachetnice vyplula, přišli si pro mě. Přivedl je převozník, a já musel za nimi. Matthew nebyl nikde k nalezení. Ustrašeně jsem se oběma podíval do obličeje, ale žádné jizvy jsem si nevšiml.

Pan Black byl oblečen v souladu se svým jménem do střízlivého černého oděvu, zdobeného jen jemným plátěným lemem u krku a na manžetách. V ruce držel hůlku a trochu pokulhával. Hubený muž, kterému jsem později začal říkat Krušný George, měl úzká podezíravá očka, jimiž neustále těkal kolem sebe, jako by se bál, že mu někdo vykrade kapsy.

Když mě přivedli domů, Susanna se celá rozklepala, ale místo aby ze sebe chrlila jako obvykle všelijaké nářky, zdálo se, že není schopna slova. Ti dva muži naši světničku skoro zaplnili. Susanna běžela k sousedce, matce Banksové, pro slabé pivo, ale panu Blackovi stačil jediný pohled na džbán a odměřeně obcerstvení odmítl.

Krušný George vytáhl z kufríku bibli. Tak jsem si pomyslel, že to jsou asi pánové z kostela a že přišli vyzkoušet, jestli jsem opravdu zázrak, protože jsem byl obdařen schopností číst. Nalistoval knihu Sírachovcovu. Kdyby to bylo možné, srdce by mi spadlo až do kalhot; protože jsem sice miloval Nový zákon, v němž se hovoří o lásce, ale Starý zákon, který je

plný pomsty, nenávisti a strašně dlouhých slov jsem nesnášel. S rostoucí hrůzou jsem zíral na pasáž o moudrosti.

„Synu, od svého mládí se věnuj vzdělávání,“ vysoukal jsem ze sebe celkem slušně, ale trochu jsem se zadrhl u „budeš nacházet moudrost“, a potom u „bude pro něho jako těžký zkušební kámen“. Slova se mi rozpadla jako kusy trámů na stavbu lodí, když se rozbije kladkostroj.

„Moudrost je pro tebe těžký zkušební kámen, vid', Tome?“ poznamenal pan Black.

„Ne, pane,“ zamumlal jsem a myslel jsem to vážně, protože moudrost jsem měl rád, přestože jsem o ní věděl málo; dokonce jsem to možná řekl nahlas, jelikož jsem si myslel, že takovou odpověď ode mne očekává.

„Tak co ta slova znamenají?“

Zahleděl jsem se mu zpříma do očí, černých jako jeho úbor a studených jako led. Zahanbeně jsem zavrtěl hlavou. Byl jsem odhalen. Nejen že nejsem žádný zázrak, jsem podvodník a švindlíř. Pořád vidím Susannu, jak si rozpačitě mne ruce a klopí oči. Začala vykládat, že to je její chyba, moc se prý vychloubala sousedům a Pánbůh ji potrestal a vzal si svůj dar zpět, ale pan Black prudce zaklapl knihu a tím ji umlčel.

Krušný George vytáhl z kufříku pultík na psaní, brko, inkoust a papír. Namočil pero do inkoustu a podal mi je.

„Možná umíš líp psát než číst.“

Zíral jsem na prázdný list papíru, tak jako na něj zírám teď a stěží věřím tomu, co jsem udělal.

„Ale no tak, hochu, přece dovedeš napsat své jméno.“

Dovedl jsem ho napsat těžkopádnými klikyháky a byl jsem na to pyšný, ale viděl jsem jejich úšklebky a slyšel v jejich hlase pohrdání. Tváře mi prudce zahořely a mrštil jsem brkem do kouta. Sprška inkoustu postříkala zdobné lemování manžety pana Blacka. Ještě jsem zahlédl zděšení v obličeji Krušného George, a vzápětí už mi na záda prudce dopadla hůl muže v černém. Zavrával jsem kupředu, převrhl psací pultík a rozlil nádobku s inkoustem. Další rána mě zasáhla do hlavy a já spadl na podlahu. Susanna zaječela. Nade mnou se míhaly vysoké boty a kovová špička zvedající se a dopadající hole. Chytil jsem se rukama za hlavu a překulil se do louže inkoustu. Když hůl udeřila o zem vedle mě,

chňapl jsem po ní a držel ji. Pokud pan Black nechtěl upadnout, musel ji pustit.

Vyškrábal jsem se na nohy. Stále jsem svíral v ruce hůl. Jestliže se pan Black rozzlobil, když jsem odhodil pero, teď jen nevěřicně žasl. Ustoupil dozadu tak spěšně, že málem srazil Krušného George. Susanna zírala s pusou otevřenou. Ušpiněný od inkoustu, a teď navíc i od krve, která se mi řinula po obličejí, jsem těm dvěma mužům musel připadat jako divoké zvíře. Děti přece nechňapají po holi. Ony přece nebijou, ony bití dostávají.

Divoký jsem sice byl, ale nebyl jsem zvíře. Veliký rozdíl mezi mnou a ostatními dětmi spočíval v tom, že já jsem byl milován.

V rodinách s deseti nebo jedenácti dětmi představovala láska nedostatkové zboží. Děti umíraly příliš často, než aby se na ně plýtvalo láskou. Dostaly napít a ztratily se mezi ostatními. Susanna měla i jiné děti, ale ty byly mrtvé, už když z ní vyšly, nebo umřely poté, co jí párkrát zaplakaly na prsou. Nikdy mě nenapadlo se zeptat, proč jenom já jsem tak silný a vitální, tak odhodlaný k životu.

Takže jim na mně záleželo až moc, protože jsem byl jediný, koho měli, a díky tomu jsem byl sobec – a směle jsem popadl hůl pana Blacka. Když jsem si všiml, jak se všichni zatvářili, zaplavil mne zvláštní pocit moci. Nevím, co bych byl udělal, kdyby se v tu chvíli neozvalo mocné zabušení na dveře.

Všechna odvaha mě opustila. Myslel jsem si, že pro mě přišel strážník a pošle mě na šibenici v Paddington Fair. Vyschlo mi v ústech a hůl mi vyklouzla z ruky. Pan Black se jí chopil, zatímco George šel otevřít. Nebyl to strážník, ale kluk od přivozu.

Loď musí vyplout do půl hodiny, aby stihla večerní příliv. Pan Black úsečně odpověděl, že s ní pojede. Zdálo se, že svůj hněv už vyčerpal. Ani se na mě nepodíval. George balil věci do kufříku, Susanna mi utírala obličej a plačtivě mě šeptem nabádala, abych se pánům omluvil, ale já nechtěl. Omlouvat se za to, že mě bili?

„Říkal jsem vám, že jezdit sem znamená jenom marnit čas, pane,“ bručel George. „Ten kluk má v sobě ďábla!“

Pan Black jen zamyšleně seděl a mlčel. George se obrátil k Susanně: „Vlídnost k tělu znamená krutost k duši, paní.“

„Omlouvám se, pane,“ hlesla třesoucím se hlasem. „Já nevím, co to do něj vjelo – normálně je to moc hodnej kluk.“

Truchlivě zavrtěl hlavou. „Ne, paní. Vy jste na něj moc hodná. Každé vaše pohlazení je pro něj krokem na cestě do pekla.“

Susanna mě odstrčila, jako už bych hořel v ohni pekelném. George nade mnou ještě naposledy přezíravě zavrtěl hlavou, zvedl kufřík a otevřel dveře, ale pan Black se nepohnul.

„Pane – loď čeká.“

Stále neodpovídal, díval se na mne. Jeho oči jako by se mi zavrtávaly přímo do duše. Pak pohlédl na svoje pocákané manžety a vyskočil, jako by mě chtěl zase ztlouci. Susanna si mě přitáhla k sobě, nedbajíc na nebezpečí, jaké to znamená pro moji duši.

„Pane, je tady jedna pradlena, která má opravdu mimořádný mejdlo –“

„Mlč!“ okřikl ji tak hlasitě, až z komína vyletěly saze. „Ten kluk má ducha,“ dodal.

„Jo,“ přisvědčil George. „Zlýho ducha.“

Pan Black ho umlčel ledovým pohledem. „Vezmu si ho,“ rozhodl.

Georgovi chvíli trvalo, než se vzpamatoval z úžasu a dokázal promluvit. „Pane! Vždyť má hroznou povahu! A číst taky neumí!“

„Obojímu se dá naučit,“ odpověděl a šťouchl do mě holí, jako bych byl nějaké dobytče na trhu ve Smithfieldu. „Pojď – příliv nečeká.“

Později jsem měl zjistit, že panu Blackovi trvá celou věčnost, než se k něčemu rozhodne, ale potom vyžaduje, aby se začalo okamžitě jednat.

„Má ještě nějaké další oblečení, než mu něco obstaráme?“ vyštěkl na Susannu.

„Jenom to, co má na sobě, pane.“

„Ani holínky?“

„Holínky? No, pokud jde o holínky, pane,“ koktala, „vždycky jsem mu je chtěla –“

„Nemá holínky, nedá se nic dělat. Pospěšte si, ženská, prokristapána!“ To už jsme šli po Hlavní ulici v Poplaru. Susanna pro něco odběhla a teď to přinesla zabalené v šátku. „Objednejte holínky, dva páry, až budete u pana Pepyse objednávat uniformu,“ vyštěkl pan Black na George.

Teprve když jsme přišli na nábřeží, začalo mi docházet, co se děje.

Susanna byla bez sebe radostí, což mne dokonale mátlo, protože jsem si myslel – ne, věděl jsem –, že mě má ráda, a nemohl jsem uvěřit tomu, že mě jako špatně zabalený balík dává tomuhle tyranovi, ať už je oblečený sebelíp.

„Půjdeš do učení,“ oznamovala mi pyšně. „Bude z tebe tiskařskej učedník. S botama.“

Převozníkův kluk se chystal odvázat lano. Světlo se vytrácelo, to měkké, čarovné večerní světlo nad vodou, které jsem měl tak rád. Zažehli louče, v jejichž třepotavé záři se lidé pohybovali jako stíny. Stehovali plachty, které zítra ráno vytáhnou na stožár *Resolution*.

Jako by Susanna věděla, že mou duši nebudou v budoucnu ohrožovat její objetí, naposledy mne mocně sevřela v náručí, a mně teprve tehdy došlo, že ji opouštím. Přitiskl jsem se k ní, k její vůni piva a husté bylinkové polévky, ve které mi, ať byly časy sebehorší, vždycky dokázala najít kousek masa. Opouštím loděnici. Opouštím velké lodě s jejich příslibem svobody.

Teď už nikdy neuslyším skřípot, úpění a chvění, až bude *Resolution* vyplouvat z doku, neuvidím, jak se zakymácí a pak, až se jí napnou plachty a nabere do nich vítr, se zase zmátoří a zamíří na otevřené moře. Teď už nikdy nezamířím do Indie, nebudu v úžasu civět na papoušky ani jezdit na slonovi, ani poslouchat Matthewovy povídačky.

Matthew!

Zavolal jsem na něj.

„Táto! Táto!“

Myslím, že pan Black tenkrát nebyl úplně bezcitný, protože požádal loďaře, aby ho našel. Celý den ho nikdo neviděl. Moje úzkost vzrostla ještě víc. Odjel do Indie beze mne. Ale převozník bručel a nadával, tak mu pan Black dal strohé znamení, aby vyplul. Odrazil se od břehu veslem a loďku začal unášet proud.

„Počkejte! Počkejte! Pro boha všemohoucího, málem bych zapomněla!“

Susanna po mně hodila tím, co přinesla v šátku. Šátek se s třepotáním snesl do vody, ale to, co bylo v něm, s žuchnutím přistálo u mých nohou. Její bible. To jediné, co měla. Jediné? Byl to její největší poklad. Stála

tam a usilovně mávala. Jak převozník zabíral vesly, byla čím dál menší a nejasnější.

V očích mě pálily slzy, ale pak jsem si všiml kyselého úsměvu na Georgově tváři a zamrkal jsem, abych je zahnal. Bezpochyby byl přesvědčen, že tohle je dobré pro moji duši, ale to, co on pokládal za dobré, mně připadalo jako obrovské zlo.

Nevraživě jsem se na George díval. Tehdy jsem sám sobě přísahal na bibli, již jsem svíral v ruce, že budu tak zlý, jak jen to bude možné. Vzpomněl jsem si na šperk, který ukradl Matthew, na budoucnost, již v něm spatřil za mihotavého světla plamenů na dvoře loděnice, a rozhodl jsem se, že ať mě tahle loďka odveze kamkoli, zakončím svou cestu buďto s velkým bohatstvím v Indii, nebo na šibenici v Paddington Fair.

Vymlátili to ze mne. To zlo. Nebo ty dětské rozmary, chcete-li. Pan Black mě řezal svou holí, dokud se nezlomila; a za tento přečin mě bil o to víc holí novou. Krušný George mi vytloukal zlo z hlavy ručním sázítkem. Ale nejhorší ze všech byl doktor Gill, učitel, kterého mi najali od Svátého Pavla, abych se naučil sázet písmenka pro tisk učebnic přírodopisu a fyziky, psaných v latině.

George ze mne vytloukal zlo a doktor Gill zase do mne, seč mohl, ukazovátkem vtlokal latinu. Vlastně to byl plochý kus dřeva, na jednom konci rozšířený do tvaru hrušky s otvorem uprostřed, který zaručoval, že vám hned po první ráně naskočí bolestivé jelito.

Ještě horší než bití byl sklep – ten jsem považoval za nejstudenější, nejvlhčí a nejtemnější díru na celém božím světě. I dnes se při pomyslení na něj otřesu, přestože mě tam zamkli vlastně jen jednou, předtím než – no, k tomu se dostanu později. Myslím, že poprvé jsem tam prodělal nějaký záchvat; pan Black v každém případě řekl, že už mě tam víckrát nezamknou, a George si musel vystačit s nářezem.

Jedinou útěchou mi byla Sarah, děvče pro všechno, s níž jsem sdílel komůrku v podkroví. Zpočátku mi připadala jako další nepřítel. Mluvila s tak silným přízvukem, že jsem ji považoval za přivandrovalkyni z nějaké cizí země, třeba ze Skotska.

„Vodtejkonc je tvoje místo tady – na týle straně trámu – a tadylenč budu já. Jasný?“ Ten trám! Byl umístěný tak nešťastně a nakřivo, že ať jsem vstal z postele pod jakýmkoli úhlem, vždycky jsem se o něj praštil do hlavy. „Hňupe! Někerý lidi se to nikdá nenaučej,“ ušklíbala se pokaždé, dokud jsem na ni nezačal rvát a nadávat jí do skotských cour. První slovo nadávky ji zřejmě rozladilo víc než to druhé, protože ucedila,

že by raději byla mrtvola než Skotka. Pocházela z Hullu. Z Indie? vykřikl jsem a ptal se jí, jestli tam opravdu žijí papoušci a sloni.

„No jo,“ přisvědčila. „A ptáci, co lítaj pozpátku. Pocem, hňupe. A pozor na ten trám.“

Namazala mi podlitinu vepřovým sádlem, které sama používala na svoje modřiny a rány, a od té chvíle, ať bylo bití sebehorší, vždycky na mě čekalo sádlo, které to pálení trochu zmírnilo. Když mě natírala, předčítal jsem jí ze Susanniny bible. Napsal jsem Susanně k panu faráři Ingramovi, a dostal jsem vzkaz od honáků, kteří šli s dobyt看kem do Smithfieldu.

Jeden z nich mi pověděl, že Matthew zmizel krátce poté, co jsem opustil loděnici já. Žádnou zprávu jsem od něj nedostal. Pokud ji dostala Susanna, nikdy mi to neřekla. To mě ranilo ze všeho nejvíc. Nikdy jsem na ně nezapomněl, ale jak jsem se měnil z bosého nosiče dehtu v londýnského učedníka, vzpomínka na ně postupně bledla.

Pět let jsem byl pravidelně bit za nesprávné překládání z latiny, za špatné pochopení latiny (to, jestli jsem rozuměl dobře nebo špatně, vlastně nebylo tak důležité), za nenošení placaté čepice, za to, že jsem ji ztratil, za hru v kostky, za klení, za rouhání, za chození do krčmy, za smilnění (povídání si s kuplířkou před hospodou U Převrženého korbele), za ztrátu bot (přiznal jsem se, že jsem je prohrál v kostkách), za pokus o úplatu (milostná báseň Anně, dceři pana Blacka, o níž se záhy zmíním více), dokud nebyl v roce 1640 znovu svolán parlament a všichni neměli najednou příliš práce, a tak jim na bití nezbyl čas.

Parlament? O tom jsem sotva kdy slyšel. Král se ho zbavil a vládl jen se svými osobními rádci. Zbavil se také zpráv, jež jeho rádcové nazývali lžemi a pomluvami, a s nimi i velké části našeho řemesla, stěžoval si pan Black. Robert Black. Pod značkou Půlměsíce kdysi vydával texty písní a zprávy z válečných polí v Evropě, o ztroskotaných lodích a podobně, ale král pod pohružkou soudem Hvězdné komory vydávání novin zakázal. Teď se však parlament vrátil do hry a v Londýně panoval takový hlad po zprávách, že tiskaři byli ochotni riskovat, aby ho nasýtili.

Jedinou debatní místností, jakou jsem do té doby znal, byl Převržený korbel. Náзор mého přítele Willa, který tam rozpravy vedl, byl prostý.

Dobrá královna Bess (jak jsme ji pořád nazývali) vyhrála všechny války proti Španělům, Francouzům i Holanďanům. Karel své války prohrával. Měl dluhy a potřeboval svolat parlament, aby získal víc peněz. Ale parlament finance neposkytne, dokud král nepopřeje sluchu jeho stížnostem ohledně náboženství a daní.

Já jsem horoval pro parlament – stejně jako většina londýnských učedníků. Naším hrdinou byl John Pym, vůdce protikrálovské opozice. Pan Black tiskl jeho projevy, v nichž dštil oheň a síru na královu radce kvůli tomu, že panovníka zatáhli k papežencům, a dokonce ho přesvědčili, aby katolíkům prodával lesy: stejné dřevo, z nichž byly vyrobeny naše lodě, které nás ochránily před Španělskem.

Jak jsme ty projevy sháněli, to je zas jiná historie; podobná staré Matt-hewově povídačce o dítěti moru v nepřehledné spleti chaosu dobra a zla. Vynášet zprávy z parlamentu bylo přísně zakázáno. Jednou mne jako poslíčka pustili dovnitř a já na vlastní uši slyšel samotného pana Pyma, jak trpce nadával na zlotřilé tiskaře, kteří kradou jeho projevy pro peníze. Hřímal, že za takové zneužití výsad by měli být zavřeni do Toweru.

Hodinu nato už mi pan Inkoust (tak jsem říkal písaři, protože měl od inkoustu pořád černé prsty), o němž jsem věděl, že je blízkým spolupracovníkem pana Pyma, vsunoval tutéž řeč do rukou.

Pan Pym byl však stejně jako můj mistr velice zbožný muž. Vypadali podobně, oba měli tvrdou, špičatou bradku, oblékali se do černých oděvů, korunovaných bílým naškrobeným límcem, až na to, že límec mého mistra byl z hladkého plátna, kdežto límec pana Pyma z jemně vzorovaného batistu. Jednoho dne si mě pan Pym zavolal. Vous měl stejně bělostný jako látku na krku, každé jeho vlákno na svém místě jako vygravírované. Pohlédl na mě.

„Máš štěstí, že pracuješ pro tak zbožného muže, jako je pan Black,“ řekl.

„Ano, pane,“ vykoktal jsem, přestože podlitiny a šrámy stěží dostaly šanci se zahojit, a slovo štěstí bych tedy rozhodně nepoužil.

Vytáhl z kapsy šilink a ukázal mi obálku. „Znáš tuhle adresu?“

„Ano, pane,“ zalhal jsem.

Za ty peníze bych znal jakoukoli adresu, třeba i v cizí zemi, jakou je West End, za zdmi londýnské City.

„Jsi diskrétní?“

Nevěděl jsem, co to slovo znamená, ale za šilink jsem byl opět ochoten být jakýkoli, tak jsem horlivě přikývl. Nemínil riskovat, zda moje kývnutí znamená, že mu rozumím, a vyštěkl na mě: „Umíš držet jazyk za zuby?“

„Ano, pane.“

„Neříkej to nikomu, ani svému mistrovi. Je to jasné?“

Moc rád jsem mu vyhověl. Mou mzdou byl chléb, sýr, ošacení a postel; jedinou možností, jak si vydělat peníze, byly takovéhle pochůzky.

Dopis byl adresovaný hraběnce z Carlisle na náměstí Bedford Square poblíž nové Covent Garden. Tenkrát to bylo první veřejné náměstí. Po zmatku, který panoval v City, jsem žasl nad novými prostornými domy z cihel, se sloupy a verandami. Doručil jsem psaní pohrdavému lokajovi jménem Jenkins, který mě odvedl dozadu na dvůr a u hromady hnoje mě nechal čekat na odpověď. Připadalo mi, že hnůj páchne příjemněji než ten náš, protože to je hnůj hraběcí. Teď si spíš myslím, jestli to nebylo tím, že ho pravidelně odklízeli.

Od Willa jsem se u Korbele dozvěděl, že hraběnka z Carlisle byla milenkou hraběte Strafforda, někdejšího králova oblíbence, jež toho roku popravili. Přátelila se s královnou. Tak proč si dopisuje s panem Pymem? Představoval jsem si, že šlo o milostný dopis, protože jsem sám byl zamilovaný – hluboce a zoufale zamilovaný do Anny, dcery pana Blacka.

Když jsem poprvé přišel na nádvoří domu U Půlměsíce, vysmála se mým bosým nohám. Byly veliké a tmavé jako dehet, který se mi zažral do kůže. Ohnul jsem obrovité pokroucené palce. Hýkala smíchy, když jsem vzal mezi prsty na nohou pero, a říkala, že jsem jako opička, kterou viděla na rameni jedné vznešené dámy. Od té doby mi říkala Opičák.

Snažil jsem se ji nenávidět. Ke své hanbě jsem ji proklínal – ne že bych na ni svolával pohromu třeba jako neštovice, protože bych nesnesl představu, že by se jí něco stalo s pletí, která byla jako med a mléko. Matt-hew mi říkal, že kletba se musí týkat křivdy, tak jsem proklel její chodidla, drobná jako dvě myšky, jež cupitají pod sukní sem a tam, aby jí narostla ještě větší, než jsem měl já. Seškrábal jsem si trochu odumřelé kůže ze šlapek a strčil jsem jí to do jejích oblíbených botek.

Sotva si posteskla, že ji tlačí, a její matka usoudila, že z nich vyrostla, okamžitě jsem litoval toho, co jsem udělal, a strávil jsem trýznivou bezesnou noc modlením, abych svou kletbu odčinil. K mému ulehčení to asi pomohlo, protože jsem s přibývajícími dny nezaslechl, že by si na nové boty slůvkem postěžovala.

Její smích, a ještě hůř to, jak mne ignorovala, mne bolelo víc než všechny rány, které jsem v jejich domě kdy dostal. Podle Willa z knajpy U Korbele, který byl v těchhle věcech zběhlý, jsem trpěl tím nejhorším typem lásky: láskou neopětovanou.

Ale nebylo to tak vždycky. Ten první rok na podzim jsme si byli tak blízko, jak jen si dvě děti mohou být. V září, ke konci třetího týdne, se na prahu objevil můj dort s marcipánem. Všichni ho brali jako největší záhadu, ale pro mne to samozřejmě neznamenal žádné překvapení. Bludičky dokážou takový dort přenést cobydup. Podle George to potvrdovalo, že mám spolky s ďáblem, a nechtěl si vzít ani drobeček. Sarah prohlásila, že bludičky jsou jak hodné, tak zlé a že ten dort je tak lahodný, že ho musely upéct ty hodné. Myslím, že mi začala mazat podlitiny sádlem v ten okamžik, co si olízla poslední drobeček z prstů. Paní Blacková se radila s astrologem, a ten jí řekl, že dort je kradený, a ona se na mě potom dívala velice podezíravě. Pan Black, jehož zdravý rozum byl v příkrém rozporu s manželčinou pověřčivostí, podrážděně zahřímal: „Jak může být kradený, Elizabeth, když je na něm chlapcovo jméno?“

Anna mi nejdřív záviděla – ona takový dort nikdy nedostala – a hned kula pikle. Začali jsme si spolu hrát. Nejdřív se mi posmívala, ale jakmile zjistila, že umím vyprávět příběhy, které jsem znal od Matthewa – o dalekých zemích, velikých lodích, slonech a papouscích –, schovávali jsme se za jabloň uprostřed dvora nebo ve skladu papíru. Tak to šlo dva idylické měsíce, dokud jsme jednoho mlžného podzimního dne nezaslechli rachot bryčky, která vzápětí se skřípěním brzd zastavila na dvoře. Vyběhli jsme z dílny a s otevřenou pusou na ni zírali. V neblahé předtuše jsem rozechvěle chytil Annu za ruku.

Z kočáru vystoupil gentleman. Pláštěm mlhy jsem zahlédl promodralou jizvu, která se mu táhla od lícní kosti přes tvář až na krk a mizela pod límcem. Zabodl se do nás nevraživým pohledem. Pan Black vyšel

ven a křikl na nás, ať jdeme okamžitě dovnitř. Anna ho poslechla, ale já jsem si vzpomněl na Matthewovo varování a bál jsem se, že muž s jizvou přišel za mnou kvůli tomu náhrdelníku, co ukradl můj otec. Utekl jsem proto ze dvora a po zbytek dne jsem se schovával ve Smithfieldu mezi chudinou, která tam hledala odřezky vyhozené z jatek.

Dostal jsem za to výprask a zakázali mi, abych si hrál s Annou. To jenom zvýšilo moje přání ji vidět, ale teprve tehdy se ke mně začala chovat doopravdy povýšeně a tropit si ze mě kruté žerty. Pořád jsem si uchovával vzpomínku na onen podzim, ale jak léta plynula a ona rozkvétala jako poupě, čím dál krásnější a čím dál vzdálenější, vzpomínka slábla, až jsem si začal říkat, jestli se to vůbec stalo, nebo jestli to nebyla jen historka, kterou jsem si pro útěchu vymyslel.

Takže mi bylo šestnáct, trápil jsem se beznadějnou láskou, o projevech, které jsem přenášel a které mne vůbec nezajímaly, jsem nevěděl zhola nic vyjma toho, že v této hře musím zvítězit nad ostatními poslíčky. Uháněl jsem z Westminsteru s projevem v ruce a mával jsem jím, aby oschl, běžel jsem úzkými uličkami kolem ponuré siluety žaláře Newgate Prison, celý zadýchaný jsem proběhl páchnoucím Smithfieldem, až jsem konečně dorazil k domu U Půlměsíce, kde jsme všichni bydleli a pracovali v úzkém cihlovém stavení s vystrčeným štítem a vrzající cedulí: RB v žlutém půlměsíci. Mistr popadl lejtstro, George sázítka a já jsem připravil tisk. Takhle to bylo a zdálo se, že to tak bude navždycky, dokud nepřišel jeden důležitý den.

Byl listopad, tma jako v pytli, jemně mrholilo a vzduch přinášel pach uhelných mračen, která visela nad Londýnem, jakmile lidé začali doopravdy topit v kamnech. Krámy a stánky ve Westminster Hall, kde se lidé v blízkosti soudních dvorů handrkovali kvůli obchodům, už dávno zely prázdnotou. Spolu s ostatními poslíčky jsem se poflakoval kolem a čekal, až v parlamentu skončí pracovní den. Kupodivu žádný z jeho členů neodcházel domů. Někteří kurýři už odešli, nebo se uchýlili ke Korbelu. Vlezl jsem si do kouta, přehodil přes sebe starý pytel a usnul jsem. Vzbudil mne křik odněkud z dálky. Ponocný ohlašoval půlnoc. Křik přicházel z parlamentu. U vchodu nestál žádný hlídač, tak jsem se vkradl do chodby.

Slova rozléhající se ve sněmovně mi zněla asi stejně srozumitelně jako latina, kterou se do mne snažil vtlouct můj učitel, ale i mně bylo jasné, že se děje něco mimořádného. Předseda sněmovny pan Lenthall musel neustále vyzývat k dodržování pořádku. Nastalo ticho tak hluboké, že moje kroky duněly, jako by se bořil svět. Můj starý nepřítel ceremoniáš, stojící u vchodu do sněmovny, se otočil, ale já jsem vklouzl za sloup.

„Většina je pro!“ zvolal pan Lenthall.

Pro co jaká většina je, jsem nevěděl, a bylo mi to ukradené, zajímalo mě jen, že brzy budu mít v ruce projev pana Pyma a budu moci odejít. Vypukla obrovská vřava, ozývaly se výkřiky, dupání i výzvy ke klidu, a nakonec členové parlamentu vycházeli ven a pořád se zuřivě dohadovali.

Pan Pym krácel vedle asi čtyřicetiletého poslance se zamyšlenou tváří, dlouhým nosem a rozčuchanou bradkou. Znal jsem ho jenom do té míry, že se na mě odmítavě mračil, pokud jsem cupital moc blízko jeho nohy. Obvykle pronášel rozvláčné projevy o vysoušení močálů, a vypadal, jako by odtamtud právě vylezl. Nyní, když po boku pana Pyma vycházel ze sněmovny, se mu ve tváři zračilo takřka náboženské vytržení.

„Kdyby tohle neprošlo, Johnne, všechno bych prodal a odjel bych do Massachusetts.“

Pym se na mladšího muže usmál, ale jako obvykle jsem si v jeho vyčerpaném obličejí všiml známek obezřetnosti. „Sem jsme nový svět ještě nedostali, Olivere. Už se ho pokoušejí zmařit.“

Stočil pohled k jiné skupině, v jejímž středu divoce šermoval rukama George Goring, pohledný muž s planoucíma očima.

Zmařit? Nový svět?

Goring křičel: „Takové požadavky nemůžete vůči králi vznášet!“

Ruka mu vylétla k opasku, a kdyby se do sněmovny směly nosit kordy, jistě by ho vytasil. Zamířil k Johnu Pymovi, ale ten mezitím odcházel spolu s ostatními do zasedací místnosti. Slyšel jsem Goringa bručet, že se toho už namluvilo dost a na schůzování je pozdě.

Další skupinka kolem sira Simona D'Ewes, který v každé debatě pokládal jednu stranu za naprosto přesvědčivou až do chvíle, než vyslechl argumenty druhé strany, se právě dozvíдалa, že musí v neodkladné záležitosti odjet na své hrabství, a vyslala ven sluhy, aby připravili koně.

Četní zákonodárci kráčeli sem a tam po chodbě a diktovali něco písarům. Někteří z nich měli jako pan Inkoust u pasu řemínky připevněné přenosné pultíky.

„Co se děje?“ zeptal jsem se pana Inkoustu.

Nejdřív neodpověděl. Přepisoval čistopis z poznámek, jež, jak jsem věděl, svými rozmáchlými pavoučími klikyháky načmáral pan Pym. Namočil pero. Inkoust vyšplíchl.

Potom, aniž se při přepisování zarazil, odpověděl: „Velký... protest!“

I ve spěchu vyslovil ta slova s patosem, jako by někomu házel do tváře rukavici.

„Velký – co? Co to znamená?“

V zoufalství se chytil za hlavu, snažil se pokračovat, ale ztratil nit myšlenek. Vyletěl na mě. Na okamžik jsem se lekl, že po mně mrští v inkoustu namočené pero. Potom, přestože už dlouhou dobu dával najevo, že mne považuje za nešťastného hloupého ubožáka, se jeho zachmuřená tvář trochu obměkčila.

„Je to žádost adresovaná králi,“ vysvětloval, „od jeho ponížených služebníků, aby nechal naši reformovanou církev na pokoji a nenaslouchal zlovolným rádcům –“

„Jako je jeho katolická královna Jindřiška?“ přerušil jsem ho.

Plácl mě přes pusou dlaní ušpiněnou od inkoustu a nervózně se rozhlédl. Ale mám dojem, že se na mě poprvé podíval souhlasně.

„A žádost, aby naslouchal našim poníženým názorům, nerozpouštěl parlament, kdy se mu zlíbí, a nebral svým poníženým služebníkům peníze prostřednictvím daní ze všeho, co ho napadne: z cihel, soli, dokonce i z mýdla, kterým se myjeme.“

Protože on vypadal, jako by se umýval v inkoustu, a já jsem se v zimě nemyl skoro vůbec a mrazivému vědru na dvoře jsem se raději vyhýbal, připadalo mi mýdlo vedlejší. Protest zněl navíc podle mého názoru příliš pokorně, než aby se jím král byť jen sebemeně zabýval.

Snad se mi to zrcadlilo v obličeji. Písař zrudl. Poprvé vypadal, jako že mu v žilách proudí krev a ne inkoust.

„Ale ta žádost je ve skutečnosti pro tebe,“ podotkl.

„Pro mě?“ žasl jsem.

„Pro lidi. Tohle změni svět.“

Tohle? Co tím myslel? Když se nebude danit mýdlo? Pultík mu nadskakoval a slova v jeho hlavě se teď osvobodila a vylétala na papír. Připadal mi jako kouzelník. Přefíkával si, co psal, a do hlasu se mu vkrádal zvukový rytmický přízvuk pana Pyma, jako třeba ve větě: „Parlament je duší Commonwealthu...“, která mi ještě dlouho zněla v uších.

Jako by mi tím učaroval. A celé kouzlo spočívalo ve slovech, která mi osychala v ruce. Ta slova změni svět. Bezvýhradně jsem tomu uvěřil. Já se změním. Když jsem utíkal ven do temné noci, umiňoval jsem si, že se polepším a nezastavím se U Převrženého korbele na pivo a nebudu hrát s ostatními učedníky v kostky. Putyky a kostky byly z věcí, jež měli učni přísně zakázané, mezi prvními.

Musím však přiznat, že když jsem míjel krčmu, trochu jsem zpomalil. Navzdory pozdní hodině se ze dveří valily výkřiky a vzrušené zvěsti o debatě v parlamentu. Napadlo mě, že si dám jeden korbílek, a poběží se mi lépe.

U baru stál někdo cizí, pán v čepici z bobří kožešiny a v elegantním krátkém plášti, a vyptával se štamgastů. Zaslechl jsem, jak říká „zrzek“. Mám dobrý sluch, zvláště na tohle slovo. Moje vlasy, rudé jako oheň a stejně tak nezkrotné, pro mne znamenaly prokletí. Mistr mě hned zahlédl v každé nálevně, ať tam bylo sebevětší šero a dým. Lidé se domnívali, že mám skotskou krev – nebo ještě hůř, irskou, a protože se v Irsku bouřili papeženci, dobírali si mě, že jsem špeh. Mám vznětlivou povahu, jakou prý zrzkové mívají, a už jsem se kvůli tomu několikrát popral.

Všiml jsem si, že ten muž v bobří čepici na mě upřeně hledí. Rychle se odvrátil a oslovil chlapíka, kterého jsem pokládal za jeho sluhu. Měl silný krk, ramena jako buldok a v obličejí d'olický od neštovic.

Cech někdy posílal hlídky, aby chytaly učně po hospodách. Najednou jsem si vzpomněl, že jsem se polepšil a přísahal jsem si, že už nikdy do nálevny nevstoupím. Protáhl jsem se davem z krčmy. V ruce jsem pevně svíral drahocenná slova, která mi dal pan Inkoust. Opravdu jsem věřil, že ta slova, přestože jsem jim nerozuměl (možná právě proto), mne nadobro přetvořila.

V běhu jsem si představoval, jak se coby polepšený člověk změním

v dobrého učně. Stane se ze mne plnoprávní občan City, navzdory svým obrovitým nohám se ožením s Annou, zařídím si u svatopavelského hřbitova vlastní tiskařskou dílnu a obchod s knihami, a za pár let ze mne bude starosta Londýna.

Tak jsem prchal ulicí plnou sladkých snů a byl jsem do nich tak ponořen, že jsem ani nevnímal zápach (desetkrát horší než v normálních ulicích) tržiště ve Smithfieldu. Puch mi vnikl do chřípí v témž okamžiku, kdy jsem si uvědomil, že za mnou někdo nebo něco je.

Vrhl jsem se do temné uličky. Moje kroky se v ní hlasitě rozléhaly. Prudce jsem se zastavil. Byla to jen ozvěna, nebo se něčí kročeje zastavily krátce po těch mých? Nacpal jsem si drahocenná slova do tobolky.

„Kdo je tam?“

Ozvalo se slabé zašourání. Odkopl jsem krysu, která mi přeběhla přes nohu. Byl to ode mne nerozum, jít tady tudy. Měl jsem se dát delší cestou přes Old Bailey. Tady se potloukali pobudové, kteří se prali s luňáky a havrany o odřezky z jatek. Londýn se rozpínal a už přerostl Paříž – to jsem se dověděl z jedné knížečky, co jsem prodával –, takže teď byl největším městem na světě a přitahoval tisíce chudáků a zoufalců, kteří by byli schopni člověka zabít kvůli čepici, co jsem měl na hlavě.

Bez dechu jsem pospíchal až na samotné tržiště. Zacpával jsem si rukou nos. Vzduch páchl zvětralou krví a močí. Přede mnou se ze žlutavé hromady vnitřností vzneslo hejno havranů. Úlekem jsem nadskočil. Měsíc stál vysoko na obloze a vrhal dlouhé černé stíny do kotců, kam časně ráno přivádějí dobytek na prodej a na porážku.

Celé tržiště bylo tiché a prázdné, až na hejna krákorajících havranů nad ním. Z nebe se snesl luňák. Slídil po krysách, které v noci vylézaly, aby se dosyta nažraly. Za stodolou, kde se skladovalo seno, něco zaráchotilo, jako když se převrhne džber. Zahlédl jsem stín a vzápětí muže. Vydrápal jsem se na jeden kotec a v hrůze přeskočil na druhý. Něco takového bych předtím nedokázal. Zaslechl jsem, jak chlap nadává, protože uklouzl po kravinci.

Byl o dva kotce za mnou. Přeskočím ještě jeden a budu na Cloth Fair – v klikatých uličkách a průchodech, které jsem znal jak své boty a kde by mě nikdy nechytil. Ušklíbl jsem se a chystal se seskočit z posledního

kotce. Pak mi ale úsměv zmrzl na rtech, protože jsem před sebou spatřil záblesk kovu. Ze stínu od zdi vykročil další muž a zastoupil mi cestu na Cloth Fair. Byl to ten chlap v bobří čepici, co jsem ho zahlédl v hospodě.

Vytáhl jsem z opasku dýku, jedinou zbraň, kterou směli nosit učňové. Proti jeho kordu byla skoro nepoužitelná, ale zarazil se – ne kvůli drobné dýce, ale kvůli strouze uprostřed ulice, ve které plaval chcíplý pes a do ní jsem já couval.

V takových ulicích musíte člověka odhadnout vmžiku. Měl na sobě tmavomodrý dublet, čerstvě potřísněný od jídla, a plášť se záplatami. I jeho obličej s výraznými žilkami, váčky pod očima a bradkou, jakou nosil jeho král, pamatoval lepší časy. Ale byl to hlavně výraz v jeho očích, co mne přivedlo na myšlenku, jak bych mu mohl utéct. Díval se na mne se směsicí povýšenosti a odporu, čímž prozrazoval, že patří k těm, jimž jsme my učňové říkali *přizdichodci*. V úzkých uličkách se za každou cenu drží u zdi, neurvale se vrhají vstříc kolemjdoucím a nutí je ustoupit do příkopu.

Mně se tedy podařilo po něm vystartovat, a když se rozpráhl kordem, skrčit se pod ním a proběhnout příkopem k protější stěně. Odhadl jsem ho správně. Nepřešel příkop, ale máchl po mně z dálky. Zasáhl mě. Rána mi srazila čepici ke straně. Zavrával jsem, ale běžel jsem dál, a byl bych mu utekl, jenže ten druhý chlap, jemuž se strouha tak nehnu-sila, mě zezadu chytil.

Měl stisk jak buldočí čelist. Nůž mi vyletěl z ruky.

„Viděls to, Crowe?“ zeptal se druhý muž.

„Šel po vás nožem, pane.“

„Ten bídák mě napadl.“

Dobíral si mě, žádal satisfakci, strčil mi špičku kordu před oči a vzápětí mi jediným prudkým pohybem uťal opasek i s tobolekou.

Vzpínal jsem se a kopal kolem sebe, ale potom – stydím se to přiznat – jsem se sesypal. To při pohledu na papíry, které ležely v mé tobolece na okraji příkopu. Jeden list plaval ve špinavé louži, a ta drahocenná slova, jež měla změnit můj život, se rozpíjela.

„Prosím vás, pusťte mě. Vemte si můj opasek, toboleku, všechno, co chcete, ale nechte mi ty papíry!“

Muž s úšklebkem zvedl špičkou kordu tobolku plovoucí ve stoce. „Takže jedna tobolka – kůže z prasečího zadku. Hodnota?“

Crow se zakřenil. „Zlámaná grešle.“

Ucítil jsem závan vzduchu od kordu, jehož špička se mi otřela o temeno, když mi smetl z hlavy čepici. Malinko s ní zatočil a znechuceně ji vzal do ruky.

„Dále – jedna čepice, tedy londýnská učňovská čapka. Mírně poškozená.“

„Jedna vindra.“

„Zlámaná grešle a jedna vindra!“ zvolal v posměšném ohromení, potom si přešel rukou po hrdle, což jsem považoval za součást jeho žertovného výstupu, dokud se prudce neodvrátil a Crow mne nepopadl za vlasy a neškubl mi hlavou dozadu.

Visel jsem jako slepice, které zakroutili krkem, příliš ochromený strachem, než abych se zmohl na nějaký odpor. Zaslechl jsem cinknutí a svist nože vytahovaného z pochvy. To mne probralo. Začal jsem divoce kopat a zápasit, a když se zaleskl nůž, snažil jsem se vykroutit krk z mužova sevření, ale on byl daleko silnější než já a s trhnutím mi zaklonil hlavu ještě víc. Náhle jsem uslyšel nějaké třepotání a spatřil na obloze skvrnu.

Crow sebou cukl. Luňák, který se prudce snesl vedle nás, zase vzlétl, v pařátech mu krátce zapištěla krysa, než ji svým sevřením zcela umlčel. Smyslů zbavená krysa mne přiměla, abych se vzchopil.

Rozptýlený Crow na vteřinu povolil stisk a instinktivně obrátil nůž proti luňákovi. Škubl jsem hlavou, vytrhl se mu a kousl ho do ruky tak divoce, že jsem ucítil, jak se mi začaly viklat zuby. Zařval a upustil nůž. Druhý muž se skláněl a chtěl sebrat tobolku. Chňapl po mně, ale já jsem do něj začal zuřivě mlátit hlavou. Uklouzl po kravinci a spadl do stoky. Jeho křik na chvíli ztlumila kalná voda, již si přitom nabral do úst.

Popadl jsem tobolku s drahocennými slovy a utíkal jako nikdy v životě, málem jsem srazil zvoníka i muže, který měl hlídat stodolu.

Někdo za mnou volal: „Chyťte zloděje!“ Zvoník se mne pokusil zastavit, ale já jsem se mu vyškubl – vždycky všichni svalují vinu na učně – a uháněl jsem do bludiště dvorků, uliček a klikatých průchodů na Cloth Fair.

Mistrův zájem se tak urputně soustředil na neuspořádanou směsku slov, již jsem vylovil z tobolky, že si asi vůbec nevšiml, v jak hrozném stavu jsem byl já sám.

Chladné, jakoby božské běsnění, jež podle mého očekávání mělo dopadnout na mě, se místo toho zaměřilo na těžký úkol, jak proměnit chaos umazaných vět v uspořádané stránky zpravodaje osmerkového formátu. Zklamal by svého Boha i pana Pyma (a jeho peněženku), kdyby tento týden projev nekoloval po hostincích a krčmách, kde se scházejí úctyhodní lidé.

Kdo byl Crow a ten muž v bobří čepici? Nebyli to obyčejní kapsáři. Nepatřili ani k cechu. Někdo jim řekl, že chodím ke Korbelu a že mám zrzavé vlasy. Z toho jsem si dokázal vyvodit pouze tolik, že slova, jež jsem nesl, byla skutečně důležitá, a možná *doopravdy* změní svět, a že mne honili a chtěli zabít jenom proto, aby se jich zmocnili.

Má vina a utrpení vzrůstaly spolu s tím, jak se pan Black usilovně snažil najít smysl v každé rozmazané stránce. V tu chvíli jsme si všichni mysleli, že se blíží konec světa – George byl přesvědčen, že Poslední soud má nastat v roce 1666, protože ve Zjevení je šest set šedesát šest číslem první šelmy, jež byla přemožena. Já osobně jsem měl dojem, že nastal už té noci. Držel jsem v ruce slova, která měla spasit svět, a ztratil jsem je.

Napadaly mě tak šílené myšlenky, že jsem si přál, aby mě radši zmlátili, než aby mě ignorovali, dokud pan Black nenarazil na stránku, která byla zcela nad jeho síly.

„Parlament je...“ spustil. Použil oči na papír a snažil se rozluštit rozmazaná slova. Pak list papíru vztekle odhodil. „Zatracený projev! Zatračený kluk!“ zařval.

Sebral jsem papír a chytil se slova, které jsem rozeznal v tmavošedé šmouze, jako se tonoucí chytá stébla. To slovo, vystupující ze změti zašpiněných nečitelných klikyháků, bylo „duše“. Najednou se mi před očima z té inkoustové skvrny začala zázračně zjevovat další slova, protože jsem si vybavil, co předříkával pan Inkoust.

„Parlament je duší Commonwealthu,“ řekl jsem.

V údivu na mne zírali a čekali, že budu pokračovat, ale já jsem nemohl. Stéblo mi vyklouzávalo z ruky a já se topil. Pak mi pan Black vytrhl papír a podařilo se mu rozluštit několik dalších slov:

„... Commonwealthu, který jediný je s to porozumět...“

Opět jsme uvízli na mrtvém bodě. V zoufalství jsem od něj vzal papír a upřeně hleděl na rozpité slovo. Možná jsem ho rozluštil, ale spíš bych řekl, že jsem zalovil v paměti a nějak jsem si ho vybavil.

„Chorobám!“ prohlásil jsem triumfálně.

Pan Black uchopil lejtstro, protože jsem se znovu odmlčel. Následující slova nedokázaly dešifrovat ani jeho oči, ani má paměť; ale politikovy slovní obraty a argumenty znal pan Black jako své boty, měl pana Pyma dokonale přečteného.

„Chorobám, které napadly srdce národa!“ zvolal.

Žádná báseň mne nikdy nedojala tolik jako tento zablácený verš politické rétoriky, protože byl pronesen s takovým náboženským zápalem a užaslým pohledem na mne. Podobně se na mne podívala Susanna, když si myslela, že čtu bibli, zatímco jsem si ve skutečnosti jen poskládal v paměti útržky jejího čtení a farářova kázání.

„Bůh je s námi!“ vykřikl nadšeně.

Krušný George byl z tohoto naprosto neočekávaného souznění mezi námi dvěma vynechán a mračil se na mě.

„Sázej!“ zařval na něj pan Black. „Co tady tak stojíš, chlape – sázej!“

Zakabonění v Georgově obličejí vystřídal výraz čiré zášti. Chopil se sázítka. Dřív mě bral prostě jako chlapce, kterého trestal a chránil před hříchem, i když mu to připadalo jako beznadějný úkol. Teď jsem byl nenapravitelný a stal jsem se jeho zapřísáhlým nepřítelem. Dábel je velice mazaný tvor, plíživě mne propašoval do přízně pana Blacka – a musí být za každou cenu vymýcen. Takto pracovala Georgova mysl.

Avšak i George byl zcela unesen touhou zachytit slova pana Pyma a co nejdříve je rozšířit po městě. Londýnská City neměla rychlejšího sazeče. Jestliže prsty pana Inkousta svištěly, ty Georgovy se míhaly tak rychle, že splývaly v rozmazanou šmouhu kmitající od písmovky k řádce a zase zpátky. Vykonyval svou magii, reprodukoval slova pozpátku, jako jsme pan Black a já odkrývali působivé věty Johna Pyma.

S postupujícím časem jsme si přestávali lámat hlavu s čím dál větším rozdílem mezi tím, co skutečně řekl, a tím, co jsme vymysleli my. Poprvé jsem začal trochu rozumět, jakou sílu mohou mít slova, s nimiž jsme manipulovali. Byla výbušná jako střelný prach. Stačilo jen škrtnout sirkou. Parlament má právo schvalovat královy ministry. Právo? Král si své ministry přece vybírá právem, které má jako panovník od Boha. Jedině parlament má právo vytvářet zákony. Jedině parlament? Bez krále?

A jako zázrakem se tu skvěla neumazaná, nezpochybnitelná, úhledným psacím písmem pana Inkousta zaznamenaná největší nálož střelného prachu: Parlament má právo velet armádě.

Paní Blacková vrávoravě sešla po schodech dolů podívat se, co se děje, a probudila dceru. Na vteřinku jsem zahlédl Annu v noční košili na kraji schodiště a zadoufal jsem, že podle vzrušeného hovoru, jež jsem vedl s jejím otcem, pozná, že mne pan Black už vidí v jiném světle. Ale ona jen popřála otci dobrou noc a se znechuceným úšklebkem se ode mne odvrátila. Ten ohrnutý nosík se špičičkou tak delikátně zvednutou, že by ji podle mého názoru nesvedl napodobit žádný sochař, mi s beznadějnou trapností připomněl puch a špínu Smithfieldu, jimiž jsem byl nasáklý. Můj žalostný vzhled ještě umocňovala barva, již jsem potíral litery, teď už sestavené a připravené k tisku.

Zaslechl jsem, jak se na schodě zasmála a pronesla to nenáviděné slovo „opičák“. Měl jsem strach ji znovu proklít. Tehdy jsem ji nenáviděl. Nenáviděl jsem celou Blackovu rodinu. Nenáviděl jsem to, že jsem učeň. Víc než cokoli na světě jsem chtěl skopnout z nohou holínky a ocitnout se znovu v loděnici s Matthewem.

Když jsme udělali obtah a projev vytiskli, prorazil jsem ve vědru na dvoře led a umyl jsem si, jak jen to šlo, špínu z obličje i z rukou. Pak jsem se pustil do studené polévky a vypil kapku piva, které zbylo po Sarah.

Pan Black si nalil trochu vína a s pýchou si prohlížel ještě vlhké archy zpravodaje, které se leskly ve světle svící. Byl na nich působivý portrét krále, jemuž z nadzvednutého klobouku spadaly na ramena vlnité vlasy, a o mnoho skromnější podobizna pana Pyma s trochu useknutou špičatou bradkou, protože štoček už byl od častého používání opotřebený.

Pan Black se rozhodl předložit výbušné požadavky parlamentu v uctivém balení:

VELKÝ PROTEST

PARLAMENTU

ADRESOVANÝ JEHO VELIČENSTVU KRÁLI

Jediný pravdivý & věrný záznam postupu Parlamentu

žádajícího Jeho Veličenstvo

o laskavé řešení nejponíženějších úpěnlivých proseb jeho poddaných

Dvěma polknutími jsem dopil pivo a pan Black pokynul Georgovi: „Vezmi si taky kapku vína a nalej i Tomovi.“

George povytáhl obočí, jako by ho už nikdy neměl vrátit zpět. Pán mu nabízel víno pouze v den jeho jmenin, mně ho nenabídl ještě nikdy, a jen zřídka o mně mluvil jako o Tomovi. Vždycky jsem pro něj byl „ten kluk“, „hříšný lump“ nebo „ďáblík“; teprve nedávno, když jsem už téměř dorostl do jeho výšky, holínky mi vydržely delší dobu a stal jsem se pro něj užitečným, začal mi, ovšem velmi jízlivě, říkat „pan Neave“.

Mistr upil vína, odkašlal si a dlouze se na mě zadíval. Sevřel se mi žaludek. Teď se mě bude vyptávat, jak to, že já i ty papíry jsme dorazili v takovém hrozném stavu. Jeho pohled však opět zabloudil ke schnoucím archům, které se stále ještě v přítomí leskly tiskařskou černí, a ve tváři se mu objevilo vítězoslavné uspokojení. Zítra bude projev v ulicích.

„Dobrá práce, Tome,“ pochválil mě.

Ta slova zněla z jeho úst škrobeně a rozpačitě, protože pro něj bylo stejně nezvyklé je říkat, jako bylo pro mne nezvyklé je slyšet. Po pravdě řečeno mi okamžik – několik okamžiků – trvalo, než jsem se ujistil, že v nich není žádný skrytý sarkasmus, jenž by předznamenával následné pokárání. Teprve když mi dolil do korbele víno, pozvedl svou sklenku

a ze stínu se vynořil jeho obličej s úsměvem na rtech, věděl jsem, že to myslí vážně.

Jeho úsměv byl pro mne stejnou vzácností jako slova chvály. Zničehonic mě v očích zaštipaly slzy. V tomhle domě jsem často usínal s pláčem, nikdy jsem však neplakal v přítomnosti ostatních. Čím víc mě bili, tím víc jsem si umíňoval, že před nimi nikdy brečet nebudu.

„Ale Tome,“ podivil se pan Black, „snad nepláčeš?“

„Ne, pane,“ vykoktal jsem, „ne, pane.“ Stáhl jsem se do stínu a otřel si oči do rukávu.

„Ty jsi mi ale divný patron, nemám pravdu, Georgi?“

„Máte, pane,“ přisvědčil George a upřel na mě nevraživý pohled.

„Tvrdý jak kámen, když ho člověk trestá, a když ho pochválíte, tak brečí!“

„Nejsem na to zvyklej, pane,“ hlesl jsem.

„No dobrá, Tome, možná je to tak. Když jsme tě sem vzali, byl jsi pěkné kvítko, mám pravdu, Georgi?“

George se zatvářil, jako by právě nastal konec světa. „To teda byl, pane. Největší lump ze všech učňů v City. A smím-li vyslovit svůj názor, pořád ještě je.“

„Ale lepší se, Georgi. Lepší se.“

George nic neříkal, ale pan Black na odpověď nečekal. „Máme moc práce a málo času.“

Prohraboval skomírající rudé uhlíky, dokud mu nezaskvíly do obličeje novým plamenem. Ještě mu nebylo čtyřicet, ale v mihotavém světle ohně vypadal mnohem starší, vrásky na čele a tvářích připomínaly precizně vypracovaný dřevoryt. Zíral do plamenů, jako by zapomněl, že jsme tam. Příklad jsem se blíž. Když říkal, že jsem divný patron, vzpomněl jsem si na Matthewa; teď se mi vybavil okamžik, kdy Matthew hleděl do ohně a vytáhl ten náhrdelník, a nešlo mi na rozum, jak takový prohnáný čaroděj a takový spořádaný, zbožný člověk mohou civět do ohně úplně stejně, přestože jeden se dívá do budoucnosti a druhý do minulosti.

„Ty ani nevíš, kolik bylo v tvé duši zla, Tome,“ poznamenal.

Zachvěl jsem se. V tu chvíli jsem bezvýhradně věřil v ono zlo, které ve

mně našli: jen Susanna si myslela, že jsem hodný, protože jsem ji oklamal s tou biblí.

„Modlili jsme se k Bohu, abychom ho dokázali vymýtít, nemám pravdu?“ obrátil se na George.

„Svatá pravda,“ přitakal George a sepal ruce. Vyřkl to s ironií, které si pan Black zřejmě nepovšiml. „A pořád se modlíme.“

„Víc zla, než si vůbec dovedeš představit!“

Při těch slovech se prudce otočil, obličej mu zahálil stín a jeho hlas zněl pojednou drsně. Ta změna tónu, jež vystřídala vlídné zasnění, byla tak neočekávaná, že zaskočila nejen mne, ale i George. Ten rozpojil ruce, přestal mi věnovat pozornost a dychtivě upřel zrak na svého mistra. Stejný výraz jsem u něj zahlédl už jednou, když poslouchal za dveřmi, jak se pan Black hádá s manželkou.

„Nikdy bych tě do učení nevzal, kdyby obchody nešly tak špatně. Špatně? Šly málem ke dnu!“

Dopil sklenku, dolil si další, vyzunkl ji do půlky a začal chodit po místnosti sem a tam.

„Ani pak bych to byl neudělal, vrátil bych se domů do Oxfordu se staženým ocasem, kdyby mi Merrick nenabídl, že mě vyplatí. Merrick!“

Úplně to slovo vyplivl z úst. Merrick byl tiskař Večerní hvězdy z Little Britain. Jedním hltém polkl zbytek vína, jako by chtěl spláchnout pachutí jména svého konkurenta. George pomalu přikyvoval, díval se přitom na mě, jako by mu poprvé něco docházelo, ale já jsem neměl tušení, o čem by mohlo jít.

„Přibližně v tu dobu jste... ehm, našel ty peníze na nový tiskařský stroj, nový typ z Amsterdamu –“

„Půjčil jsem si je!“ opravil ho pan Black ostře, jako by litoval, že to bylo prozrazeno. „Přesně tak! Půjčil jsem si je!“

Přiblížil sklenku ke rtům, pak si všiml, že je prázdná, a chvíli se v duchu dohadoval s lahví. Odhodlaně sklenku odložil, pak se s uspokojením zahleděl na schnoucí archy, otočil se zpátky k lahvi, zaváhal, lítostivě se odvrátil, pak spatřil mne, jak se nad tím jeho „tanečkem“ usmívám, a než jsem stačil nasadit vážný výraz, k mému obrovskému překvapení mi odpověděl také úsměvem. Dolil víno a ukázal na mě.

„Myslel jsem si, že jsem si přivedl do domu samotného ďábla, ďáblovu učedníka, vid', Georgi?“

„Pěkně mazanýho ďábla,“ prohlásil George a nespouštěl ze mě oči.

„Ale no tak, Georgi!“ Do svého posunku nezahrnul jen dobře vybavenou dílnu, ale i novou cedrovou truhlu v místnosti, kde jsme jedli, se všemi džbány a svícny – sice ne ze stříbra, ale z toho nejdražšího cínu, jenž si svým leskem se stříbrem nijak nezadal. „Cožpak tohle všechno není znamením Boží přízně?“

George upřel na mistra klidný pohled. „Máš-li se dobře, sotva objevíš *pravého* přítele. Sírachovec, kapitola dvanáctá, verš osmý.“

Popíjení vína odhalilo zcela odlišnou stránku pana Blacka. Vypadal stejně vážně jako obvykle, ale přísahal bych, že se mu zajiskřilo v očích.

„No tak, Georgi. Čí přítel je ten, kdo je svůj vlastní nepřítel? Neokusí ani svou vlastní radost... Sírachovec, kapitola čtrnáctá, verš pátý.“

Ještě jsem neslyšel, že by pan Black trumfoval Georgovy citace vlastními. George to viditelně rozladilo. Pan Black ho poplácával po rameni.

„Tak, pánové – napijme se!“

George odmítl, a když mi pan Black chtěl dolít korbel, namítl: „Kluk už měl dost, pane.“

Pan Black ho umlčel mávnutím ruky. „Dostal jen malinko.“

„Jo, ale nasával už v krčmě,“ podotkl George.

Vyskočil jsem. „Já jsem do krčmy nešel!“

„Byls cejtít knajpou, kdyžs přišel!“

„Pral jsem se!“

„Hospodská rvačka!“

„Přestaňte s tím! Vzbudíte celý dům!“

Výtka pana Blacka se poprvé netýkala jenom mě. A poprvé se mne vyptával, aniž by automaticky předpokládal moji vinu.

„Šel jsi do krčmy?“ Zaváhal jsem. Za návštěvu krčmy mě v minulosti trestali těmi nejhoršími výprasky a patřilo to také k hlavním důvodům, proč učně vyhazovali z cechů. Jenže to bylo kvůli tomu, že pili, hráli hazard a chodili za děvkami. Já jsem neměl ani kapku pití a ani jednou jsem nehodil kostkou.

„Ne, pane,“ odpověděl jsem.

„Všimněte si, jak se zarazil,“ poznamenal George.

„Mluvíš pravdu?“ V tónu pana Blacka znovu zazněla přísnost – a začala svádět souboj s jeho družností.

„Ano, pane.“

George tiše pohyboval rty, ale já jsem zaslechl slova modlitby: „Bože, ukaž mu cestu, ukaž mu chybu, kterou –“

„Přestaň, Georgi!“

George okamžitě poslechl. Jeho bledý obličej vypadal, jako by se kroutil a scvrkával, rty se mu stále pohybovaly, ale slova už z nich nevycházela. Pan Black se prudce otočil, až málem převrhl židli. Ztěžka se posadil do čela stolu do vysokého křesla s koženým sedákem a vysokým opěradlem, které si nedávno pořídil. Působil jako soudce.

George se osmělil: „Zeptejte se ho, jak se k té rvačce připlatl.“

„Přepadli mě zloději. Chtěli mi ukrást ten projev.“

„Proč jsi nám to neřekl už předtím?“ vyzvídala George kousavě.

„Nebyl čas!“

„Učňové od Merricka?“ zajímal se pan Black.

„Ne, pane. Nikdy předtím jsem je neviděl. Jeden z nich měl kord.“

George nevěřicně obrátil zrak ke stropu, ale pan Black se prudce naklonil dopředu.

„Vznešený pán?“

„Ano. Ne. Já nevím.“

„Možná kdysi býval vznešený?“

„Ano.“

„Popiš mi ho.“

„Hubený obličej. Vousy jako nosí král. Na hlavě měl bobří čepici.“

„Jako půlka Londýna,“ doplnil George.

„A ten druhý?“

„Vazba. Ramena jako bejk.“

George se rozesmál. „To je jak historka z šestákového plátku! Lže, pane.“

Pan Black vyskočil. Jeho dobrá nálada zmizela stejně rychle, jako se objevila. Popadl hůl, s níž jsem už neměl tu čest několik měsíců. „Lžeš?“

„Ne, pane!“

Když jsem viděl, jak bere hůl, přikrčil jsem se, zakryl si rukama hlavu a bolestně jsem se zašklebil. Ale rána nedopadla. Hůl zarachotila o kamennou dlažbu. Tvářil se zmučeně. Měl jsem obavy, že zase dostal záchvat choroby, která ho občas přepadala. To se zničehonic úplně zarazil, jakoby zasažen nějakou vidinou, kterou nikdo jiný nemohl spatřit.

George couvl a zabručel: „Ten kluk vás uřknul, viděl jsem, jak se mu pohybují rty.“

Pan Black zavrtěl hlavou, jako by chtěl setřást to vidění, jako pes, když vyleze z vody a oklepává se. Popadl mě za ramena a zatřásl mnou: „Lžeš?“

„Ne, pane!“ vzlykal jsem. Víc než hrozba bití mne vyděsila jeho pokřivená tvář.

Zatřásl mnou ještě jednou a přiblížil obličej těsně k mé hlavě. „Říct pravdu je pro tebe stejně důležité jako pro mě! Rozumíš, ty jeden malý hňupe?“

Nad slzami zvítězil prudký nával zlosti. Odtáhl jsem se od něj. Za hňupa jsem se nepovažoval a malý jsem rozhodně už dávno nebyl.

„Je to pravda – slyšel jsem, jak se jeden z těch chlapů ptá jinýho učně na zrzavýho kluka, a pak se ten chlap rozhlídnul a uviděl mě. Já jsem utíkal a potom –“

„Kde se to stalo?“

Po těch slovech mi vyschlo v ústech. Normálně bych mu zalhal. Řekl bych, že to bylo na ulici nebo kdekoli, ale tvářil se tak vyděšeně, že jsem cítil nutkání povědět mu pravdu.

„U Korbele.“

Spatřil jsem, jak Georgovi pohrává na rtech úsměv. „A je to tady, pane. A je to tady.“

Očekával jsem, že teď dostanu výprask. Kéž by. Georgovi to pomyšlení zjevně působilo požitkem. Zvedl své staré sázátko s kovovým koncem, od kterého mám ještě pořád jizvu na spánku. Ale pan Black ho mávnutím zarazil. Podíval se na mě tak smutně, že mne to zabořilo víc než šlehnutí bičem nebo rákoskou.

„Ach, Tome, Tome. Už jsem ti začínal důvěřovat.“

Nedokázal jsem déle zadržovat slzy, které se mi řinuly z očí, ani

horečný příval slov. Musel do mne vtlouct víc své posedlosti hříchem, než jsem si uvědomoval. Jeho mánie však přede mnou zůstala skrytá, dokud ji nevyzradila trocha vládnosti. A také jsem si uvědomil, že slova, která měla změnit svět, mohla být nenávratně ztracena jenom proto, že jsem se chtěl napít.

Přiznal jsem se, že jsem pil. Přiznal jsem se, že jsem hrál v kostky. Přiznal jsem se, že jsem hříšně toužil po Mary, co v hospodě myje nádoby. Přiznal jsem se, že jsem proklel jeho dceru. A přiznal jsem se, že jsem pil s Merrickovým učedníkem Henrym a že mám u něj dluh, i když jsem se bál, že v očích pana Blacka to bude ten největší hřích ze všech.

George postával opodál a připravoval si v ruce hůl. Chtěl jsem, aby mě zbil. Potřeboval jsem jeho surovosti. Ale když už jsem k němu jako obětní beránek přistupoval blíž, pan Black ho zastavil. Polohlasem si nadával, že někomu nenapsal. Vzal pero a inkoust, jako by chtěl okamžitě napsat dopis, ale pak je odložil a začal znovu přecházet sem tam.

Čekání na trest pro mě bylo desetkrát horší než samotné potrestání. Připadal jsem si jako takový ničema, že jsem ho prosil, aby mi zrušil učňovskou smlouvu a poslal mě domů. Chtěl jsem vrátit uniformu i boty, sehnat si nějaké oblečení od hadrářky na Tower Hill a jít zpátky ke svému otci.

Prudce se zastavil a civěl na mě, jako bych řekl něco, co ho především ohromilo, ale zároveň pobavilo. „Ke svému otci? Ne, ne, to by nešlo, to by rozhodně nešlo. Na to už je moc pozdě. A pokud jde o ty boty...“ Obdařil mne suchým, neveselým úsměvem, pro něj tak vzácným. „Myslím, že nikomu jinému by nepadly.“

Nádech lehkomyšlnosti ho opustil. „Nehneš se z tohoto domu, dokud ti k tomu nedám svolení. Je to jasné?“

Ne. Nic mi nebylo jasné. Ani to zlo, o němž tvrdil, že sídlí v mé duši, ani ten muž v čepici z bobří kožešiny, který se znenadání objevil v mém životě a mistra tak znepokojil. Ale slíbil jsem, že ho poslechnu.

Zaváhal. „Ne, nemůžu ti věřit. Nemůžu si *dovolit* ti věřit.“ Obrátil se na George. „Zamkni ho do sklepa.“

George mě uchopil za paži, souhlasně přikývl, spokojen s vážností a spravedlností trestu. Při pomyslení na to, že budu zamčený v noci ve

sklepe, mě strach ochromil natolik, že jsem se vši silou přidržel stolu, aby mě George nemohl odvést ke dveřím.

„Prosím vás, do tmy ne, pane,“ škemral jsem. „Prosím vás, nezavírejte mě tam potmě!“

„Ale Tome,“ řekl pan Black pobaveně. „Myslel jsem, že už jsi velký a ničeho se nebojíš. Ty máš pořád strach z tmy?“

Přiznal jsem se ke všemu rozumně jako muž, teď mne však veškerý zdravý rozum opustil a já znovu zakňoural svou prosbu jako děčko.

„Dej mu tam svíčku,“ nařídil přísně pan Black.

Dál jsem se nevzpouzel. Už dávno jsem získal bolestnou zkušenost, že to je zbytečné a Georgovi to poskytuje jen další uspokojení. George zapálil svíčku a se sázítkem v druhé ruce mě vedl po schodech dolů. Po nízkém stropě klouzal jeho zešíkmený stín. Jakmile otevřel dveře do sklepa a já ucítil zatuchlý pach plesniviny, vrátila se mi hrůza chvíle, kdy mne sem přivedli poprvé. Ale přemohl jsem ji, odhodlaný nedat před Georgem najevo svůj strach. Bylo už hodně pozdě a svíčka snad vydrží, než popraskaným stropem pronikne dovnitř první ranní světlo.

Pouze když člověk bývá trestán pravidelně, naučí se instinktivně rozeznávat jemnější takových trestů. Sotva za mnou George začal zavírat, uvědomil jsem si, že mi tam tu svíčku nenechá.

Strčil jsem mezi dveře nohu a ze všech sil jsem se je snažil znovu otevřít. Do prstů mě prudce udeřilo sázítko. Vteřinu jsem se pro trýznivou bolest nemohl pohnout, ale rachot klíče mne přiměl vši silou škubnout dveřmi. Podařilo se mi je zpola otevřít a sáhnout po svíčce. Ucukl s ní, ale horký vosk se mu rozlil po ruce. Vyjekl a upustil svíčku. Ta zhasla.

Prosvítalo sem jen tlumené, mihotavé světlo z hořejší místnosti. Zahlédl jsem ho, jak jde po mně se sázítkem. Uhnul jsem, a když naražil do zdi, popadl jsem ho zezadu a prudce jím smýkl na omítku takovou silou, až jsem si myslel, že se zbortí zeď. Chabě šátral kolem sebe po sázítku, které mu vypadlo z ruky, ale já jsem je spatřil na schodě a sebral jsem ho.

To sázítko bylo důvěrně známé každému čtverečnímu centimetru mého těla, s výjimkou dlaně. Když jsem ucítil, jak svírám prsty tu nenáviděnou věc, a k tomu strach z té temné páchnoucí kobky, posedl mě

takový vztek, že jsem se po Georgovi ohnal. Příkrčil se, ale rána mu dopadla ze strany na spánek. Pomyšlení, že jsem ho zjizvil stejně jako on mne, ve mně rozpoutalo takový záchvat zuřivosti, jako by se ve mně probudil ten ďábel, o němž George vždycky tvrdil, že ho v sobě mám, a nutil mě, abych ho mlátil tak, jako on mlátil mne.

George uklouzl a upadl. Bůh ví, co bych byl udělal, kdybych uslyšel pana Blacka přicházet dříve, ale když jsem se otočil a spatřil jsem ho, už mi na hlavu dopadala jeho hůl.

Myslel jsem si, že to je veš. *Pediculus Humanus Corporis*, jak mi vtloukal do hlavy můj učitel latiny, kdykoli mi z oblečení vytáhl nějaký obzvlášť tučný exemplář tohoto živočišného druhu. Vylézaly za potravou v noci. Byli jsme na sebe zvyklí, a pokud se mi zrovna nezakously do nějakého obzvlášť citlivého místa v rozkroku, zřídka mě probudily. A i tehdy se probraly jen můj palec a ukazovák a vyčkávaly, až se hmyz usadí. Pak jej s uspokojivým křupnutím rozmáčkly, a já jsem vzápětí opět upadl do spánku.

Jenže tohle stvoření mi lezlo po obličejí, který vši normálně nepovažují za obstojné sousto. V palci a ukazováku mi škubalo bolestí, jak jsem se instinktivně oba ty prsty snažil ohnout a veš chytit. V hlavě mi bušilo, jako když se při přehlídce tluče na buben. Stalo se něco strašného, ale nechtěl jsem na to vzpomínat, přál jsem si jen chytit tu veš a znovu usnout. Tápal jsem prsty nenápadně po svém obličejí. Nahmataly lepka-vou hmotu, pak se ohromeně zarazily a nakonec sevřely tu věc, co po mně lezla.

V tentýž okamžik mnou projela bodavá bolest a s řevem jsem vyskočil na nohy. Vybavila se mi rozzuřená tvář pana Blacka a jeho dopadající hůl. V tu chvíli jsem si uvědomil, že nesvírám mrtvou veš, ale živou krysu, již přilákala moje zasychající krev a ona teď piští a hryže mě do ruky.

Zavřeštěl jsem a odhodil ji pryč. Vůbec nic jsem neviděl. Dopotácel jsem se k jedné zdi, studené a kluzké vlhkem, potom jsem vrazil do druhé, pak jsem konečně našel dveře. Tloukl jsem do nich a řval tak dlouho, dokud jsem neklesl vyčerpáním na podlahu.

Když mě tady zamkli poprvé, krátce po mém nástupu do učení, bylo to proto, že jsem dělal hloupého a předstíral, že jsem zapomněl číst.

Snad uvěří, že tak jako jsem schopnosti číst nabyl, stejně jsem jí i pozbyl; doufal jsem tenkrát v jakémisi pomatení smyslů. A když shledají, že jsem jim k ničemu, pošlou mě zpátky domů. George byl však v překrucování a zkreslování takových přesvědčení ještě vychytralejší než já.

Tvrdil, že pokud to byl dar a já ho nevyužívám, Pánbůh mě potrestá tím, že mi odejme zrak. Já jsem přesto paličatě trval na svém, a když mi dali do ruky bibli, z úst mi vycházely jen samé nesmysly. Tak mne zamkli do sklepa, a jak postupně sláblo světlo, slábla i moje svěhlavost. V Poplaru bylo vždycky trochu světla od hvězd a od měsíce, ať bylo sebevíc zataženo či pošmourno.

Když se šero ve sklepe změnilo v černočernou tmou, věřil jsem, že jsem oslepl. Vřískal jsem a ječel a mlátil sebou po sklepe, dokud mne nepropustili. Pan Black Georgovi nakázal, aby mne tam už nikdy nezamykal. Až dodneška.

Teď jsem se celý vyčerpaný snažil vypudit z mysli vzpomínku na to, co se tehdy odehrálo. Dnes už jsem chlap, přesvědčoval jsem se. Cožpak to tak pan Black neříkal? Z jeho neočekávané pochvaly jsem načerpal trochu odvahy, stále jsem si ji v duchu omílal. Světlo nakonec přijde, prodere se sem prasklinami ve stropě.

Celou věčnost jsem si držel hlavu v dlaních. Krysy šelestily a cupitaly. Otevřel jsem oči, ale byla pořád tma jako v pytli. Pracovali jsme dlouho do noci. Slunce by teď už určitě mělo být na obloze. Možná že už skutečně vyšlo! Nesmysl, utěšoval jsem se. Pánbůh mě teď sotva mohl potrestat za to, že nečtu – čtu totiž neustále. Pak mě však zasáhl nový panický strach. George si přál, aby mě stihl stejný trest za to, že jsem ho zmlátil. Zděšení narůstalo. Možná je George po smrti. Pokud ve mně bylo něco z chlapa, rázem to vyprchalo a stalo se ze mě zase ječící dítě. Skákal jsem do stropu a dráсал nehty omítku.

Sklep se nacházel pod tiskařskou dílnou, takže byl odříznutý od ložnic v domě. Přesto jsem se domníval, že mě pan Black musí slyšet, byť sebetlumeněji. Zrovna když jsem svíral pěsti a chystal se znovu zabušit na dveře, zaslechl jsem tiché zaškrábání. Vycházelo zezdola zpod dveří. Další krysy. Chťejí se dostat sem. Dupl jsem nohou. Ozval se výkřik. V hrůze jsem prudce odskočil od dveří. Nebyla to krysa, ale nějaký

duch – Georgův duch – něco mumlal zpoza dveří. Pak jsem rozeznal jednotlivá slova.

„Opičáku pitomej!“

Ještě nikdy mi to nenáviděné slovo neznělo tak nádherně.

„Anno?“

„Buď zticha, prokristapána!“

„Je George naživu?“

„Jistěže je naživu – ovšem ne tvou zásluhou.“

„Je světlo?“

„Copak nevidíš, že není světlo, ty hňupe? Proč myslíš, že ti nesu svíčku?“

Ucítil jsem štiplavý pach loje a v duchu děkoval Bohu. Jen na vteřinku jsem zahlédl slabounké žluté bliknutí svíčky, kterou musela postavit na schody. Druhou, nezapálenou, mi teď podstrkávala pode dveřmi a za ní křesací kamínek. Přitom mi pověděla, že George museli obvázat a dát mu líkér, aby mohl spát.

„Děkuju ti, Anno.“

„Slečno Blacková. A neděkuj mi.“ Její hlas zněl chladně a stroze. „Dělám to jenom proto, abys přestal tak rámusit. Řveš jako mimino potmě.“

„Taky bys tady řvala.“

„To bych tedy neřvala!“ šeptla s takovým opovržením, až mi zahořely tváře.

Tenký proužek světla zpod dveří se roztřásl a začal mizet, jako když bludičky tančí po močále. Znovu mě přepadl děs.

„Počkej – kamínek je vlhkej!“

„Vždyť jsi to nevyzkoušel.“

Zaškrábal jsem botou o stěnu. „Ani jiskřička! Prosím tě, An – slečno Blacková. Připal mi od svojí svíčky. Pode dveřma.“

Světlo, to požehnané světlo opět zesílilo. Ležel jsem na břiše na podlaze a viděl jsem plamínek, viděl jsem odkapávat lůj a zběžně jsem zahlédl její štíhlé jemné prstíky. Plamen se zatřepotal a málem zhasl. Tíse vykřikla a škrábala se na nohy. Čekala, až se plamen zase rozhoří.

„To nejde. Je tady průvan – zhaslo by to.“

„Bojíš se?“ škádlil jsem ji, ale potom jsem zaslechl, jak ustoupila o krok

dál, a rychle jsem dodal: „Promiňte, slečno Blacková. Slečno Blacková – je klíč v zámku?“

MLčela. Zdálo se mi, že ji tam vidím stát v dlouhé zelenkavé noční košili, již jsem předtím zahlédl, s šálem kolem ramen, jak dlaní drobné ručky chrání mihotající se plamen.

Snažil jsem se, aby můj hlas zněl co nejubožeji a nejpokorněji. „Slečno Blacková... bylo by jednodušší, kdybyste ty dveře trochu pootevřela.“

Zasmála se, do jejího hlasu se znovu vkradlo pohrdání. „Myslíš si, že jsem taková husa, Opičáku?“

Ted' mělo to slovo svůj starý nenáviděný zvuk. Jen tak tak jsem se držel, abych se vzteky a zklamáním nevrhl na dveře. Zacpal jsem si pusu, abych nekřičel.

Nechápal jsem, jak ji mohu v jednu chvíli tolik milovat a v příštím okamžiku tak nenávidět. Naděje, že ji získám, byla stejnou iluzí, jako kdybych se podíval do zrcadla a namlouval si, že jsem hezký. Kromě obrovských chodidel a zrzavých vlasů si představte ještě ostrý a všetečný nos, který mi trčel z obličeje jako zobaň, a obrázek je dokonalý. Pouze mé oči, velké a černé jako inkoust, si občas získaly něčí pozornost – a také moje schopnost vládnout slovy, již jsem po počáteční nenávisti způsobené tím, jak mi vtloukali do hlavy rétoriku a psaní, začal mít docela rád.

„Otevřít dveře?“ posmívala se. „Utekl jsi už jednou.“

„Neuteču!“ vykřikl jsem náhle s takovým zaujetím, jež ji muselo překvapit stejně jako mě samého. „Chci utéct, ale nemůžu utéct od tebe!“

„Pěkný nesmysl! Hloupost! Jak ti mám věřit? Tobě nemůže věřit nikdo! Tatínek říká, že máš v sobě ďábla. Modlím se za tebe každý den.“

„Vážně?“

„Pssst.“

„Co je?“

„Bud' zticha!“

Zmlkl jsem, takže jsem byl tichý jako kamenné dlaždice pod mýma nohama. Slyšel jsem jen šustění krys a kdesi v dálce vítr drnčící v okeních tabulkách a vrzání prken. Zdálo se, že dům si v noci sám pro sebe povídá, jako jsem slýchal šepotat lodě v doku.

„Opravdu to děláš?“ šeptl jsem.